

voice ATHENS

102.5
ATHENS
VOICE
RADIO

Η υπουργός Παιδείας,
Νίκη Κεραμέως,
μιλάει στην Α.Υ.
Του Σταμάτη Ζαχαρού

Ο λόφος του Στρέφη
μεταμορφώνεται
Της Κατερίνας Καμπόσου

Ο Ά. φασιανός διηγείται τη ζωή του
Της Πηνελόπης Μασούρη

Ά. φασιανός

ARACHNESOUND

AGF &
VARIOUS

ANIMATION BY:
BESTBEFORE –
ANDREAS KARAOULANIS

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΠΟΙΗΤΡΙΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ
ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ 36 ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΜΙΑ ΤΑΙΝΙΑ ANIMATION

ΑΠΟ 17.02.21

→ onassis.org

ONASSIS
STEGI

ARACHNE SOUND

onassis.org/arsachnesound

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ (και ένα μικρό εγχειρίδιο εμπλοκής)

Μια τριλογία για τη συλλογική εικόνα της Ελλάδας,
με αφορμή την 200ή επέτειο από την Επανάσταση του 1821

Του ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

[Η τριλογία της εξωστρέφειας, μέρος 3ο]

Υπό τις παρούσες επιδημιολογικές, οικονομικές και γεωπολιτικές συνθήκες, τόσο στην περιοχή μας όσο και παγκοσμίως, έχουμε πολλούς λόγους να νιώθουμε και κόπωση και απαισιοδοξία. Η Ελλάδα πέρασε δέκα εφιαλτικά χρόνια, και πάνω που κατάφερε να ξανασταθεί στα πόδια της, ήρθε η πανδημία και την έριξε πάλι σε καθεστώς κρίσης, όπως άλλωστε και πολλές άλλες χώρες.

Ωστόσο, υπάρχουν σοβαροί λόγοι για να είμαστε αισιόδοξοι. Οι διεθνείς συνθήκες —οι τεκτονικοί μετασχηματισμοί που τώρα πραγματοποιούνται— δημιουργούν μια μεγάλη ευκαιρία για την Ελλάδα να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο της ως μια εξωστρεφής, ανοιχτή κοινωνία, ως μια ανταγωνιστική οικονομία, και ως ένας πόλος έλξης ανθρώπινου δυναμικού, καινοτομίας και επενδύσεων. Αυτό το ακούμε τόσα χρόνια τώρα —συνήθως σε συνεντεύξεις Τύπου στη ΔΕΘ— ώστε να έχει καταντήσει ένα κλισέ κενό νοήματος. Θα ήταν όμως λάθος, τώρα που όντως υπάρχει αυτή η ευκαιρία, να την αφήσουμε ανεκμετάλλευτη.

Η πανδημία και ειδικά ο εγκλεισμός στα παραδοσιακά κέντρα οικονομικής και πνευματικής δραστηριότητας οδήγησε σε μία βίαιη ψηφιοποίηση της εργασίας. Πολλοί εργαζόμενοι συνειδητοποίησαν ότι μπορούν να είναι πιο παραγωγικοί από το σπίτι τους ή από κάπου αλλού, αποφεύγοντας τον εφιάλτη των καθημερινών μετακινήσεων με τρένα, μετρό και λεωφορεία, γλιτώνοντας περιττά έξοδα, διατηρώντας καθημερινή επαφή με την οικογένειά τους, και έχοντας μια αισθητά καλύτερη ποιότητα ζωής. Ταυτόχρονα πολλές επιχειρήσεις αναγκάστηκαν ή βρήκαν ευκαιρία να εισαγάγουν νέα εργαλεία εργασίας από απόσταση. Σύντομα κατάλαβαν ότι έτσι εξοικονομούν σημαντικούς πόρους από περιττά αναλώσιμα και κυρίως από τα ακριβά νοίκια επαγγελματικής στέγης στα κέντρα μεγαλουπόλεων.

Η ψηφιοποίηση της εργασίας (και της εκπαίδευσης) είναι εδώ για να μείνει. Μεγάλες εταιρείες έχουν ήδη αποφασίσει να διατηρήσουν ολόκληρο ή ένα σημαντικό κομμάτι του μοντέλου διαδικτυακής εργασίας και μετά το τέλος της πανδημίας. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, πάνω από 700.000 εργαζόμενοι έχουν ήδη εγκαταλείψει το Λονδίνο εξαιτίας της πανδημίας, ενώ πολλά συγκροτήματα γραφείων σταδιακά αδειάζουν και ξενοικιάζονται.

Εφόσον λύσει το πρακτικά δύσκολο πρόβλημα της αξιόπιστης παροχής πολύ γρήγορου ίντερνετ σε όλη την επικράτεια, η Ελλάδα έχει το κλίμα, το φυσικό περιβάλλον και την αστική βιοποικιλότητα για να καταστεί πυρήνας άφιξης εργαζομένων απ' όλον τον κόσμο. Η ουσιαστική όμως ευκαιρία για την Ελλάδα δεν είναι το να μαζέψει μερικούς από τους «ψηφιακούς νομάδες» και να εφαρμόσει και εδώ το μοντέλο του τουρισμού, με τα αστικά Airbnb να γίνονται τα νέα Rooms to Let, και την εποχιακή εστίαση να είναι ο βασικός κερδοσώστης.

Το ζητούμενο δεν είναι να κάνουν λίγοι έχοντες και κατέχοντες μια βραχυπρόθεσμη, βαλκανική αρπαχτή ξεπουλώνοντας τα ασημικά του σπιτιού (δηλαδή, γη και διαμερίσματα) στους «ξένους». Η δομική

ευκαιρία είναι να δημιουργήσουμε με οργανικό τρόπο συνάψεις με τους ανθρώπους αυτούς και με τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις τις οποίες εκπροσωπούν· να τους εντάξουμε στην ελληνική κοινωνία και να εκμεταλλευτούμε τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τα ταλέντα, την προοπτική τους ώστε να αναδιατάξει η χώρα την ίδια της την οικονομία και κοινωνία. Για να γίνει αυτό θα πρέπει αναγκαστικά να αγκαλιάσουμε την ψηφιοποίηση· να τη μάθουμε και να την κάνουμε καλά· να εκμεταλλευτούμε την ψηφιοποίηση για να πετύχουμε όσα τόσα χρόνια δεν μπορούσαμε να πετύχουμε λόγω της φυσικής απόστασης από άλλες μητροπόλεις.

Όλα αυτά είναι πράγματα που μπορούμε, και πρέπει, να τα κάνουμε πρωτίστως στο μικροεπίπεδο του ατόμου, της ομάδας, της επιχείρησης, του οργανισμού. Η Ελλάδα, πέραν της σύγχρονης πολιτιστικής υποδομής της (μουσεία, θέατρα, κινηματογράφοι, βιβλιοπωλεία και εκδόσεις, συναυλίες, σύγχρονη τέχνη) που δεν είναι καθόλου αμελητέα, διαθέτει στην κουλτούρα της ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα —δίκτυα κοινωνικής υποστήριξης, άπειρα μικρά και μεγαλύτερα κανάλια επικοινωνίας—, κυρίως ολόκληρες γενιές ανθρώπων με πλούσια ενδιαφέροντα, με πνευματικές ανησυχίες, με δίψα για μάθηση και εμπλοκή, με πίστη στην έννοια της προκοπής, της προόδου, της παιδείας. Όλα αυτά τα θεωρείς δεδομένα μέχρι να βρεθείς σε μια κουλτούρα που πρωτοδοτεί το δόγμα, το σκοτάδι, το ψέμα, τη βία. Δεν είναι αυτή η Ελλάδα μετά το 2021.

Η Ελλάδα έχει, επίσης, παράδοση στις θετικές επιστήμες, και στην παραγωγή μηχανικών, μαθηματικών ή επιστημόνων (*Science, Technology, Engineering & Mathematics - STEM*) που μετά διαπρέπουν τόσο στο εσωτερικό, όσο και διεθνώς. Μπορεί το σχολικό σύστημα να μην κατάφερε ποτέ να ανταποκριθεί στις συγκεκριμένες ανάγκες των μαθητών του, αλλά, ήδη από τη δεκαετία του 1980, σε πολλά μικροαστικά και μεσοαστικά παιδικά δωμάτια υπήρχε εμπλοκή με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Στα πανεπιστήμια της χώρας, παρά τα άπειρα εμπόδια και τα κολλημένα μυαλά μερικών που ακόμα πολεμούν «το κράτος της Δεξιάς», κάποιοι μοχθούν ακάματα και παράγουν έρευνα και φοιτητές που μπορούν να σταθούν ισάξια στα καλύτερα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Η πολιτική συμπεριληψής που εφαρμόζουν πολλοί διεθνείς επιμορφωτικοί και φιλανθρωπικοί οργανισμοί είναι ατού για την Ελλάδα: ευκαιρίες για συμμετοχή σε εκδηλώσεις, ερευνητικά προγράμματα και ομάδες εργασίας υπάρχουν και μπορούμε να τις κυνηγήσουμε ως ισότιμοι παίκτες.

Ο βασικότερος όμως παράγοντας που τώρα μας δίνει μια μοναδική «εξισωτική» ευκαιρία ως άτομα κυρίως, και έπειτα ως χώρα, είναι η ψηφιοποίηση και όλο αυτό το εκπληκτικό περιεχόμενο που είναι στη διάθεσή μας, αρκεί να ξέρουμε πώς να το βρούμε, και να έχουμε την υπομονή, την επιμονή και τη μεθοδικότητα να το απορροφούμε συστηματικά.

Από το *TED Talks* μέχρι το *How to Academy* και εκατοντάδες άλλους φορείς, κάθε μέρα μπορείς να παρακολουθήσεις δωρεάν ή με συμβολικό αντίτιμο τις καλύτερες ομιλίες, συζητήσεις και βιβλιοπαρουσιάσεις από τα κορυφαία μυαλά του πλανήτη. Τα τελευταία χρόνια ζούμε επίσης τη χρυσή εποχή των ηχητικών αφηγημάτων, των podcasts: από το *City Arts & Lectures* και το *This American Life* μέχρι τις εφαρμογές *Luminary* και *Stitcher*, η διεθνής παραγωγή βγάζει συνεχώς εκπληκτικές εκπομπές και non-fiction σειρές που σε βυθίζουν στο αντικείμενό τους (ένα τυχαίο παράδειγμα: πρόσφατα άκουσα το *The Big One*, ένα εκπληκτικό podcast 10 επεισοδίων με θέμα τον επόμενο σεισμό στο ρήγμα του Αγίου Ανδρέα στην Καλιφόρνια, ο οποίος θα γίνει σίγουρα μέσα στις επόμενες δεκαετίες —έχει ήδη «καθυστερήσει» 170 χρόνια— και θα είναι καταστροφικός, ίσως γίνει η μεγαλύτερη είδηση του 21ου αιώνα, και σίγουρα θα αλλάξει πολλά· το podcast είναι απαραίτητο όχι μόνο για την κατανόηση του μέλλοντος της Καλιφόρνια, αλλά και για τη δική μας αντισεισμική προστασία στην Ελλάδα).

Και φυσικά δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο από την καθημερινή ή έστω τακτική ανάγνωση καλής δημοσιογραφίας, απ' όπου κι αν προέρχεται αυτή. Οι ειδήσεις, το περιεχόμενο που καθημερινά καταναλώνουμε, είναι όπως το φαγητό για το σώμα: αυτό που βάζεις μέσα σου, θα καθορίσει και την υγεία σου.

Όλα αυτά λειτουργούν σωρευτικά. Η αξία της εμπλοκής δεν βρίσκεται στη μία περίπτωση μιας καλής ομιλίας ή ενός καλού άρθρου, αλλά στη μακροπρόθεσμη τριβή και στη σταδιακή απόκτηση μιας σφαιρικής αντίληψης για τα θέματα, τα ερωτήματα, τα διλήμματα που βρίσκονται στο επίκεντρο των διεθνών συζητήσεων, για τον τρόπο με τον οποίο οι άλλοι συνδιαλέγονται, για τον τρόπο με τον οποίο συμφωνούν ή διαφωνούν, ακόμη και για τη γλώσσα και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν. Πολλοί άλλωστε μάθαμε αγγλικά ή άλλες γλώσσες όχι στο σχολείο, αλλά μέσα απ' την τηλεόραση, τις εφημερίδες, τα κόμικς και τα βιβλία.

Εάν μπορούσα να δώσω μια ταπεινή συμβουλή σε ένα νέο παιδί που θέλει να κοιτάξει ψηλά και μακριά, αυτή θα ήταν να αρχίσει να σκέφτεται και να συμπεριφέρεται σαν να έχει ήδη φτάσει εκεί· για να γίνεις κάτι πρέπει πρώτα να μάθεις να λειτουργείς σαν να είσαι αυτό το κάτι. Ακούγεται εύκολο (*fake it till you make it*), επί της ουσίας όμως απαιτεί αρκετή δουλειά: απαιτεί να ξέρεις το πού θες να φτάσεις ή με ποιον θέλεις να εμπλακείς, να το καταλάβεις σε βάθος, δηλαδή να ακούσεις προσεκτικά αυτά που έχει να σου πει· να προσαρμόσεις τη συμπεριφορά σου και τη σκέψη σου για να πετύχεις τη σύγκλιση με τον στόχο σου, ώστε, όταν εμφανιστεί η ευκαιρία, να είσαι σίγουρος ότι μπορείς να πετύξεις· ταυτόχρονα να αναγκάσεις τους άλλους να σε αντιμετωπίσουν ως αυτό που θέλεις να είσαι και να προβάλλεις.

Το ίδιο ισχύει για άτομα, για οργανισμούς και για χώρες. **■**

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΝΑ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΗΣΕΙ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΩΣ ΜΙΑ ΕΞΩΣΤΡΕΦΗΣ, ΑΝΟΙΧΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μια ανάσα από το μέλλον.

GreenPass

Τώρα το ρεύμα σου γίνεται πράσινο!

- Η νέα, πρόσθετη υπηρεσία από τη ΔΕΗ εγγυάται πως όση ενέργεια καταναλώνεις στο σπίτι σου, τόση παράγεται για εσένα από Ανανεώσιμες Πηγές.
- Με σταθερή χρέωση 0,80€/μήνα και **ΔΩΡΟ** τους 3 πρώτους μήνες.

Τόσο απλά. Σαν μια ανάσα. Μια ανάσα από το μέλλον.

Μάθε περισσότερα στο dei.gr

GreenPass από τη ΔΕΗ. Τον μεγαλύτερο προμηθευτή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές στην Ελλάδα*.

* Πηγή: Ενεργειακό Μείγμα Προμηθευτών 2019, ΔΑΠΕΕΠ. Όροι και προϋποθέσεις στο dei.gr | Αρμόδιος ρυθμιστής ΡΑΕ.

Ένα με το μέλλον
dei.gr

ΗΠΑ, ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΑΞΗ

Υπάρχει απάντηση στο ερώτημα αν οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται σε παρακμή; Χάνουν άραγε οι ΗΠΑ την παγκόσμια ηγεμονία;

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Τις τελευταίες δεκαετίες, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, που μερικές φορές αναφέρεται ως νεοφιλελευθερισμός, υπήρξε η κυρίαρχη ιστορική διαδικασία που διαμορφώνει τα περιγράμματα του παγκόσμιου καπιταλισμού. Τι σημαίνει; Σημαίνει ελεύθερο εμπόριο και ανοιχτές αγορές, ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων, απελευθέρωση των κεφαλαιαγορών. Αυτό το κύμα της παγκόσμιας οικονομικής ολοκλήρωσης καθοδηγούν, από πολλές απόψεις, οι Ηνωμένες Πολιτείες. Η νεοφιλελεύθερη ορθοδοξία προέκυψε από αμερικανικά ιδρύματα όπως το Πανεπιστήμιο του Σικάγου και είναι αγκυροβολημένη σε οργανισμούς που εδράζουν στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, οι οποίοι προώθησαν και, σε ορισμένες περιπτώσεις, επέβαλαν αυτές τις πολιτικές σε ολόκληρο τον κόσμο. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση και η εξάπλωση της αμερικανικής ισχύος, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής ηγεμονίας, φαινόταν να κινούνται μαζί καθώς ο νεοφιλελευθερισμός έγινε η μέθοδος να διατηρήσουν οι ΗΠΑ τη θέση τους ως παγκόσμια ηγεμονική δύναμη.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η κατάσταση έχει αλλάξει. Οι δυνάμεις που ήταν οι ιστορικοί νικητές της ανάπτυξης του καπιταλισμού και της νεωτερικότητας, ιδιαίτερα στη Βόρεια Αμερική και τη Δυτική Ευρώπη, πάσχιζαν να επιτύχουν υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, ενώ αναδύθηκαν νέες δυνάμεις με παγκόσμια ισχύ. Ο ρυθμός αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Κίνας έφτασε το 10% και η Ινδία ακολουθούσε. Η Ρωσία άρχισε να μαζεύει τα κομμάτια της Σοβιετικής Ένωσης που κατέρρευσε και διεκδικούσε να αναδειχθεί σε σημαντικό πολιτικό παράγοντα, κυρίως μέσα από την παραγωγή και την εξαγωγή ενεργειακών πόρων. Άλλες χώρες, π.χ. η Βραζιλία, αναπτύχθηκαν λόγω της έκρηξης των τιμών των βασικών προϊόντων και σε αντιπαράθεση με τη «ροζ παλίρροια» άλλων χωρών, όπως η Βολιβία και η Βενεζουέλα που επικρίνουν την αμερικανική εξωτερική πολιτική από αριστερές, λαϊκιστικές ή εθνικιστικές θέσεις. Η Νότια Αφρική έγινε μέρος των BRICS, μιας καινούργιας αναπτυξιακής τράπεζας. Η Τουρκία προσπαθεί να γίνει περιφερειακή ηγεμονία με όνειρο την ηγεσία ολόκληρου του ισλαμικού κόσμου, ενώ η Κίνα έχει ανοίξει δρόμους συνεργασίας και υποδομών που εκτείνονται μέχρι την Κεντρική Ασία μέσω του «One Belt, One Road Initiative». Η προεδρία του Ντόναλντ Τραμπ στις ΗΠΑ, σε μια προσπάθεια να «ξανακάνει μεγάλη την Αμερική» κινδυνεύει να αφήσει κενό εξουσίας το οποίο θα καλύψει ο πρώτος τυχών.

Παρατηρούνται μετατοπίσεις ισχύος: η σημαντικότερη αναδιάταξη της διεθνούς εξουσίας στην ιστορία ήταν η άνοδος της Δύσης κατά την εποχή της ευρωπαϊκής αποικιοκρατίας και της οικοδόμησης αυτοκρατοριών, όταν δηλαδή η Ευρώπη ξεπέρασε την Κίνα για να γίνει το κυρίαρχο πολιτικοοικονομικό κέντρο εξουσίας στον κόσμο. Σήμερα αυτή η τάξη πραγμάτων έχει διασαλευθεί: κανένα κέντρο εξουσίας δεν παραμένει αμετακίνητο στο πέρασμα του χρόνου. Έτσι, υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το μέλλον του παγκόσμιου καπιταλισμού: αν η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και η αμερικανική ηγεμονία ήταν η κόλλα που συνέδεε τις χώρες στο παγκόσμιο τοπίο με αποτέλεσμα να περιορίζει τον αντίκτυπο των μεγάλων ανταγωνισμών εξουσίας (αν και δεν περιόριζε τις παρεμβάσεις με πρωτοβουλία των ΗΠΑ σε όλο τον κόσμο, όπως στο Αφγανιστάν, το Ιράκ ή τη Συρία), τι θα συνέβαινε αν οι ΗΠΑ αποσύρονταν από τον φιλελεύθερο διεθνοισμό; Οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυ-

ξης των ΗΠΑ και των ευρωπαϊκών χωρών παραμένουν στάσιμοι —κάτι στο οποίο η Βρετανία απάντησε αποχωρώντας από την ΕΕ με σκοπό να επιτύχει μεγαλύτερη ανάπτυξη—, ενώ εκείνοι της Κίνας και άλλων αναδυόμενων δυνάμεων συνεχίζουν να τους ξεπερνούν πολύ, ακόμη και αν έχουν επιβραδυνθεί την τελευταία δεκαετία —τίθεται λοιπόν το ερώτημα οι «υπόλοιποι» θα ξεπεράσουν τη Δύση; Και πώς θα αντιδράσουν άραγε οι δυτικές χώρες για να διατηρήσουν τη θέση τους στην κορυφή της παγκόσμιας ιεραρχίας; Η συνεργασία μεταξύ των ανερχόμενων δυνάμεων θα οδηγήσει πράγματι σε έναν πολυπολικό κόσμο ο οποίος, για πολλούς, είναι ήδη μια πραγματικότητα; Θα χρησιμοποιήσει η Κίνα την οικονομική της δύναμη για να διεκδικήσει την παγκόσμια ηγεμονία μετά την αμερικανική παρακμή; Και τι σημαίνει τελικά όλη αυτή η ρητορική για την παρακμή των ΗΠΑ, για τη διάσπαση του δυτικού κόσμου και για το ζοφερό μέλλον του ευρωπαϊκού σχεδίου ολοκλήρωσης;

Κατά μία έννοια, ο χρόνος θα δείξει. Αλλά χρειάζεται διαχείριση των κινδύνων για παγκόσμιες συγκρούσεις οι οποίοι πιθανώς αυξάνονται εξαιτίας των αυταρχικών ηγεσιών. Το 2017 ο Κινέζος πρόεδρος περιέγραψε την κατάσταση στο Φόρουμ του Νταβός με τις συνηθισμένες μετεωρολογικές και γεωγραφικές παρομοιώσεις επιμένοντας στην παγκόσμια συνδεσιμότητα, στο μοίρασμα της ευημερίας, στο παγκόσμιο ελεύθερο εμπόριο και στις επενδύσεις — μάλιστα, ο Χοι Τζινπίνγκ έκανε κήρυγμα εναντίον του προστατευτισμού παρομοιάζοντάς τον με ένα κλειδωμένο σκοτεινό δωμάτιο. «Κανείς δεν θα βγει νικητής από έναν εμπορικό πόλεμο,» κατέληξε ο Τζινπίνγκ. Η μετάβαση της Κίνας στον καπιταλισμό, η οποία την κατέστησε τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, έγινε μέσω των ανταλλαγών με τις ΗΠΑ και μέσω της ένταξής της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Οι ΗΠΑ, τουλάχιστον επί της προεδρίας του Ντόναλντ Τραμπ, κινήθηκαν προς τον προστατευτισμό, η Κίνα προωθεί τη συνέχιση της παγκοσμιοποίησης και της διεθνούς οικονομικής ολοκλήρωσης, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης της συνεργασίας των χωρών του Ειρηνικού, από την οποία ο Τραμπ απέσυρε τις ΗΠΑ. Έτσι, ενώ ο φιλελευθερισμός ήταν πρωτοβουλία των ΗΠΑ, η Κίνα μοιάζει να παίρνει τη σκυτάλη του ελεύθερου ανταγωνισμού, ο οποίος βεβαίως τη συμφέρει. Να ποια είναι τα ερωτήματα τα οποία δεν έχουν απαντηθεί συγκεκριμένες απαντήσεις: Η αμερικανική ισχύς βρίσκεται σε σχετική πτώση παγκοσμίως ή απλώς έχει επικεντρωθεί σε καινούργιους χώρους ή δραστηριότητες; Για να αντλήσουμε συμπεράσματα για το ποιος θα είναι ο χαρακτήρας της συνύπαρξης των μεγάλων δυνάμεων — αν θα συμφωνήσουν στη συνεργασία ή αν θα έρθουν σε σύγκρουση— χρειαζόμαστε μια παγκόσμια ανάλυση που να συνδέει όλες τις περιοχές του κόσμου. Οπωσδήποτε, η αμερικανική αισιοδοξία μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης διήρκεσε μόνο μια δεκαετία: οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου και ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» έδειξαν τα όρια της αμερικανικής ισχύος, ενώ η χρηματοπιστωτική κρίση στα τέλη της περιόδου 2007-2008 υπογράμμισε το φαινόμενο των μαύρων κύκλων και τις θεμελιώδεις αδυναμίες του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος που επικεντρώνονται στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Οι ρωγμές του οικονομικού συστήματος στη Δύση ευνοούν, αντικειμενικά, την οικονομική επιρροή των αναδυόμενων δυνάμεων, ιδίως της Κίνας. Η ολοένα και πιο αποφασιστική οικονομική διπλωματία και οι στρατηγικές στρατιωτικές παρεμβάσεις της Κίνας στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού, π.χ. η δημιουργία τεχνητών

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

«Συντηρητικοί είναι εκείνοι που αντιδρούν σε κάθε αλλαγή στον χώρο της εκπαίδευσης»

ΤΟΥ ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ - ΦΩΤΟ: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Είναι η μοίρα των υπουργών Παιδείας να γίνονται σύνθημα στα χείλη των φοιτητών. Σύνθημα της αναζήτησης – ίσως και νοσταλγίας – μιας επαναστατικότητας άλλης εποχής που δεσμεύει την εκπαιδευτική διαδικασία εδώ και δεκαετίες.

Από τη «μανιέρα» δεν θα μπορούσε να ξεφύγει φυσικά ούτε η Νίκη Κεραμέως. Συνάντησα την υπουργό Παιδείας λίγες ώρες μετά την ψήφιση του νέου – φιλόδοξου – νόμου για την ανώτατη εκπαίδευση. Απαλλαγμένη από το άγχος της κύρωσης του νόμου εν μέσω θυελλωδών αντιδράσεων, μας εξηγεί την οπτική της δικής της γενιάς για το εκπαιδευτικό σύστημα και απαντά σε όσους τη χαρακτηρίζουν συντηρητική.

Επιπλέον δεν φάνηκε να διστάζει μπροστά στις απειλές για κλιμάκωση των αντιδράσεων. Αντίθετα, δηλώνει αποφασισμένη να συγκρουστεί με παθογένειες, αγκυλώσεις και νοοτροπίες, ενώ προαναγγέλλει νέες αλλαγές που θα ολοκληρώσουν τη δική της μεταρρύθμιση.

Μια μεταρρύθμιση που μοιάζει αναγκαία στα μάτια της πλειοψηφίας των πολιτών αλλά συναντά λυσοαλές αντιδράσεις από θορυβώδεις μειοψηφίες που μέχρι τώρα κατάφεραν να διατηρήσουν το status quo μιας «μπαχαλοποιημένης» και μίζερης ανώτατης εκπαίδευσης. Δοκίμασαν αρκετοί πριν από την Κεραμέως να αλλάξουν τα πράγματα, χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία. Η ίδια πιστεύει ότι η κοινωνία είναι πιο έτοιμη από ποτέ και μοιάζει σίγουρη ότι, όσα σχεδίασε, αυτά τη φορά θα εφαρμοστούν.

Ένα μεγάλο μέρος της ακαδημαϊκής κοινότητας αντιδρά στις νέες ρυθμίσεις που νομοθετήσατε για τα πανεπιστήμια. Πώς θα τους πείσετε για την ουσιαστική εφαρμογή τους; Δεν υπάρχει ο φόβος της αντίστασης και της ανυπακοής; Ο νέος νόμος που ψηφίσαμε στη Βουλή περιέχει διατάξεις «κοινής λογικής». Γιατί είναι κοινή λογική ότι πρέπει να υπάρχουν ακαδημαϊκές προϋποθέσεις εισαγωγής στο πανεπιστήμιο και να μην εισάγονται υποψήφιοι «λευκής

κόλλας». Είναι κοινή λογική ότι δεν ωφελεί κανέναν το να εισάγεται κάποιος στην 200ή επιλογή του μηχανογραφικού του, μία τυχαία δηλαδή επιλογή. Είναι κοινή λογική ότι δεν είναι φυσιολογικό να είναι κανείς φοιτητής 20 και 30 χρόνια, αλλά ότι είναι σημαντικό να υπάρχει αρχή, μέση και τέλος σε κάθε εκπαιδευτική διαδικασία. Είναι κοινή λογική ότι στο πανεπιστήμιο οφείλει να βρίσκεται μόνο όποιος έχει πραγματικά λόγο να είναι εκεί, το να υπάρχει ελεγχόμενη είσοδος στα πανεπιστήμια, όπως συμβαίνει σε τόσα ιδρύματα διεθνώς. Είναι κοινή λογική να μην έχουν θέση στο πανεπιστήμιο φαινόμενα βίας και ανομίας. Δεν θα κρατήσουν πίσω τη χώρα οι θορυβώδεις μειοψηφίες. Η κυβέρνηση προχωρά το μεταρρυθμιστικό της έργο με συνέπεια, σύμφωνα με τις προεκλογικές της δεσμεύσεις.

Από την άλλη πλευρά, η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών συμφωνεί μεν με όσα νομοθετήσατε, διατηρεί όμως αμφιβολίες για την ουσιαστική εφαρμογή τους. Υπάρχει άλλωστε και το προηγούμενο με τον πολυδιαφημισμένο νόμο για το πανεπιστημιακό άσυλο που δεν προσέφερε σχεδόν τίποτα στην ευνομία των ιδρυμάτων.

Όπως και για όλες τις άλλες βαθμίδες, έτσι και για την ανώτατη εκπαίδευση, λειτουργούμε βάσει ενός ολοκληρωμένου, συνεκτικού σχεδίου και προχωράμε βήμα-βήμα σε παρεμβάσεις που αποσκοπούν στη συνολική βελτίωση της εκπαίδευσης. Ως προς την αναβάθμιση του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος των ιδρυμάτων, ξεκινήσαμε με την αποκατάσταση του ακαδημαϊκού ασύλου, παρέχοντας εργαλεία και δυνατότητες στις διοικήσεις των ΑΕΙ. Και τα εργαλεία αυτά συνέβαλαν καθοριστικά στη βελτίωση του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος των πανεπιστημίων που τα αξιοποίησαν. Είναι αξιοσημείωτο πως, κατά την πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή, τις διατάξεις αυτές τις επικαλέστηκαν κόμματα της αντιπολίτευσης, ως βάση συζήτησης και κεκτημένο, ενώ 1,5 χρόνο νωρίτερα τις είχαν καταψηφίσει. Συνεχίσαμε τώρα με τις νέες διατάξεις που περιλαμβάνουν και το σκέλος της ομάδας προστασίας που θα λαμβάνει ειδική εκπαίδευση, αλλά και της ελεγχόμενης πρόσβασης στα πανεπιστήμια μας, και έπεται ένας συνολικός νομοπλαίσιο στον οποίον θα περιλαμβάνονται, μεταξύ

άλλων, αλλαγές στο σύστημα διοίκησης των πανεπιστημίων, στα προγράμματα σπουδών, στη διαδικασία συγκρότησης εκλεκτορικών, στην ερευνητική δραστηριότητα, στις δυνατότητες σύμπραξης με τον ιδιωτικό τομέα κ.ά.

Ενώ η χώρα πασχίζει να πιάσει το τρένο της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης, υπάρχει έλλειψη σχολών στο συγκεκριμένο πεδίο και πλουραλισμός σε πιο παραδοσιακά αντικείμενα με μικρότερη ζήτηση στην αγορά εργασίας. Γενικότερα υπάρχει ένα πρόβλημα με τη διασύνδεση των πανεπιστημίων με την αγορά εργασίας. Υπάρχει προγραμματισμός για ενίσχυση των πανεπιστημίων με σχολές που σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες; Θεωρούμε ως μία από τις μεγαλύτερες παθογένειες το χάσμα μεταξύ εκπαίδευσης και πραγματικών αναγκών στην αγορά εργασίας. Μελέτη του CEDEFOP (Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης) του 2018, τονίζει ότι η Ελλάδα είναι 23η μεταξύ των 28 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος να αναπτύξει δεξιότητες που έχουν αντίκρισμα στην αγορά εργασίας. Στόχος είναι η αναδιάρθρωση του ακαδημαϊκού χάρτη να συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος αυτού, και την προσφορά γνωστικών αντικειμένων πιο κοντά στις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας. Με αντίστοιχο τρόπο έχουμε ήδη κινηθεί και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, όπου πλέον οι προσφερόμενες ειδικότητες και τα προγράμματα σπουδών διαμορφώνονται στη βάση των συγκεκριμένων αναγκών που ανιχνεύονται και σε εθνικό αλλά και σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο.

Ο ΣΥΡΙΖΑ σας κατηγορεί ότι στέλνετε πελάτες σε ιδιωτικά κολλέγια αμφιβόλου ποιότητας. Αλήθεια, υπάρχει ουσιαστικός έλεγχος για το επίπεδο σπουδών των ιδιωτικών ιδρυμάτων; Είναι όλα επαρκή για να δίνουν ισότιμους τίτλους σπουδών; Δεν υπάρχει καμία εξίσωση τίτλων σπουδών από παραρτήματα αλλοδαπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στη χώρα μας με τους τίτλους των εγχώριων πανεπιστημίων, όπως ψευδώς αναφέρεται από την αντιπολίτευση. Δεν υπάρχει ακαδημαϊκή

αναγνώριση, αλλά υπό προϋποθέσεις αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων ή προσόντων, όπως επιτάσσει και το ενωσιακό δίκαιο. Οι αιτήσεις για αναγνώριση των επαγγελματικών αυτών δικαιωμάτων είτε δεν γίνονται δεκτές, είτε γίνονται δεκτές με ή χωρίς την πρόβλεψη αντισταθμιστικών, όπως επιτυχία εξέταση σε ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο σε ορισμένα μαθήματα ή πρακτική άσκηση. Αυτό όμως που προκαλεί αλγεινή εντύπωση είναι ότι η ρητορική αυτή του ΣΥΡΙΖΑ αγνοεί και αδιαφορεί πλήρως για τον βασικό εναλλακτικό δρόμο προς τη πανεπιστημιακή εκπαίδευση που δεν είναι άλλος από τη δημόσια επαγγελματική κατάρτιση. Ο δρόμος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ενισχύθηκε σημαντικά μέσω του νόμου που ψηφίσαμε τον Δεκέμβριο. Χρέος της κυβέρνησης είναι να χτίζει εναλλακτικές για τους νέους. Εναπόκειται μετά στους ίδιους να κάνουν τις επιλογές τους με βάση τις κλίσεις, τις δεξιότητες, τις προτιμήσεις τους.

Το κόμμα σας ήταν υπέρ της αναθεώρησης του Συντάγματος, που θα επέτρεπε τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, αλλά μοιάζει αυτό το θέμα να πάγωσε μετά τη στάση του ΣΥΡΙΖΑ στην προηγούμενη αναθεωρητική Βουλή. Υπάρχει κάποιος τρόπος να δούμε διεθνή πανεπιστήμια στην Ελλάδα χωρίς να χρειαστεί να αναθεωρηθεί το Σύνταγμα; Είναι γεγονός πως χάθηκε μια πολύ μεγάλη ευκαιρία. Θυμίζω πως η ΝΔ είχε καταθέσει πρόταση για την αναθεώρηση του άρθρου 16 για να πάψει η χώρα μας να αποτελεί παγκοσμίως μια θλιβερή εξαίρεση, διατηρώντας το μονοπώλιο της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης. Δυστυχώς η πρότασή μας καταψηφίστηκε από την τότε πλειοψηφία του ΣΥΡΙΖΑ, κι έτσι χάθηκε η μεγάλη αυτή ευκαιρία. Παράλληλα με οποιαδήποτε μελλοντική προσπάθεια για την αναθεώρηση του άρθρου 16, γίνονται συστηματικές προσπάθειες για τη μεγαλύτερη εξωστρέφεια των πανεπιστημίων μας μέσω ενός ευέλικτου πλαισίου για συνεργασίες με ξένα πανεπιστήμια, για κοινά και διπλά προγράμματα σπουδών, για ανταλλαγές φοιτητών, καθηγητών και ερευνητών, για την εγκατάσταση ξένων ιδρυμάτων στην Ελλάδα, όπως για παράδειγμα το Columbia University των ΗΠΑ που έχει εκδηλώσει την πρόθεση να εγκαταστήσει ένα δι-

εθνές κέντρο εκπαίδευσης στη χώρα μας. Η Ελλάδα έχει όλα τα εκέγγυα να καταστεί ένα κέντρο εκπαίδευσης, το οποίο θα προσελκύει φοιτητές, ερευνητές και καθηγητές από όλο τον κόσμο.

Οι μαθητές μας πατώνουν διαχρονικά στα διεθνή τεστ επιδόσεων, όπως αυτό του PISA. Μήπως ήρθε η ώρα να αλλάξει δραστικά το πρόγραμμα σπουδών; Αγγίζετε ένα ζήτημα που μας έχει απασχολήσει πολύ και είναι στην κορυφή των προτεραιοτήτων μας. Ο διαγωνισμός PISA αναδεικνύει ότι οι μαθητές της χώρας μας έχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης ως προς το συγκεκριμένο δείκτη, κεντρικό κριτήριο του οποίου είναι η αξιολόγηση των μαθητών στην κατανόηση κειμένου, τα μαθηματικά, τις φυσικές επιστήμες. Σε αυτή την κατεύθυνση, έχουμε προχωρήσει ήδη σε μια σειρά από ενέργειες. Πρώτον, είναι ήδη υπό τροποποίηση 453 προγράμματα σπουδών, που δεν έχουν αναμορφωθεί σε πολλές περιπτώσεις εδώ και δύο δεκαετίες, με αποτέλεσμα να είναι επιτακτική η ανάγκη επικαιροποίησης και εκσυγχρονισμού, τόσο του περιεχομένου όσο και της φιλοσοφίας τους. Ο προσανατολισμός στρέφεται πλέον στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, της βιωματικής μάθησης, της συνεργατικότητας, σε συναρμογή και με τις διεθνείς τάσεις στην εκπαίδευση. Στην ίδια κατεύθυνση, εισάγαμε τα εργαστήρια δεξιοτήτων σε νηπιαγωγεία, δημοτικά και γυμνάσια, φέτος πιλοτικά και από του χρόνου σε όλα τα σχολεία της χώρας (πλην Λυκείων), στοχεύοντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως η κριτική σκέψη, η ενσυναίσθηση, η επικοινωνία. Με άλλα λόγια, ενισχύουμε το σχολείο του 21ου αιώνα με ιδιαίτερη έμφαση στην καλλιέργεια σύγχρονων δεξιοτήτων.

Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι σας χαρακτηρίζουν «συντηρητική», την ίδια ώρα που σας κατηγορούν για τεράστιες αλλαγές στην παιδεία; Κατά την άποψή μου η άσκηση πολιτικής οφείλει να ξεπερνά παρωχημένους προσδιορισμούς. Όσοι βλέπουν πίσω από τη δράση μας έναν «συντηρητισμό» είναι εκείνοι που αντιδρούν σε κάθε αλλαγή, μικρή ή μεγάλη, σε κάθε τομή, σε κάθε μεταρρύθμιση που επιχειρεί να αποτινάξει από την εκπαίδευση παθογόνες δεκαετίες. Είναι εντέλει εκείνοι που, εν ονόματι όσων μας κατακρίνουν, προωθούν τις πλέον συντηρητικές πολιτικές

ώστε να μην αλλάξει ποτέ και τίποτα. Κύριε Ζαχαρέ, δεν δίστασα και δεν θα διστάσω να συγκρουστώ με τον αναχρονισμό, την αδράνεια, την υποκρισία και τον λαϊκισμό. Σε κάθε περίπτωση, στο τέλος της ημέρας το σημαντικότερο για εμένα είναι να είμαι πιστή στις αρχές και τις αξίες μου. Η ευθύνη του πολιτικού δεν υπαγορεύεται από τις ταμπέλες που του βάζουν οι επικριτές του, αλλά από τη στάση και το έργο του. Και τελικός κριτής σε αυτή τη διαδικασία είναι ο ίδιος ο πολίτης, προς όφελος του οποίου εργαζόμαστε άσkena στην κυβέρνηση. Αυτή είναι η πυξίδα της πορείας και της παρουσίας μου στην πολιτική.

Πώς νιώθετε που γίνετε αρνητικό σύνθημα στα χείλη μαθητών; Γιατί να θέλει μια επιτυχημένη επαγγελματίας να μπλέξει με την πολιτική; Η πολιτική πολλών υπουργών Παιδείας έχει συνοδευτεί από συνθήματα, και νομίζω ότι αυτό είναι αναμενόμενο καθότι η νεολαία μας –ως τελικός αποδέκτης των πολιτικών μας και ως ένα ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας μας– επιδοκιμάζει ή αμφισβητεί, συμφωνεί ή διαφωνεί με τις παρεμβάσεις που γίνονται, ασκεί κριτική. Αφουγκραζόμαστε τις ανησυχίες, τους προβληματισμούς και τις αγωνίες τους, αλλά ταυτόχρονα έχουμε την ευθύνη της χάραξης της πολιτικής, που δεν βασίζεται στο αποσπασματικό και το εφήμερο αλλά σε ένα ολοκληρωμένο, μακρόπνοο σχέδιο για το παρόν και το μέλλον, για ένα καλύτερο σχολείο, ένα αναβαθμισμένο πανεπιστήμιο, μια συνεκτική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Μια ολιστική προσέγγιση της εκπαίδευσης στο σύνολό της, από κάτω προς τα πάνω – από το νηπιαγωγείο ως το πανεπιστήμιο και τη διά βίου μάθηση. Και αυτό, αν θέλετε, είναι και το όραμά μου: ένα σύστημα εκπαίδευσης απαλλαγμένο από υπερσυγκεντρωτισμό, παθογένειες, αγκυλώσεις, και νοοτροπίες του χθες, με σταθερό προσανατολισμό στο σήμερα και το αύριο. Η εμπλοκή μου στην πολιτική συνδέεται ακριβώς με όσα προανέφερα. Θεωρώ ότι όταν σου δίνεται η εξαιρετικά μεγάλη τιμή και ευκαιρία να εκπροσωπήσεις τους συμπολίτες σου, να εκπροσωπήσεις τη γενιά σου, τόσο στη Βουλή όσο και στην κυβέρνηση, έχεις χρέος να το κάνεις με όλες σου τις δυνάμεις, να προσπαθήσεις να επιφέρεις αλλαγές για να κάνεις τη ζωή των συμπολιτών σου καλύτερη. **Α**

ΌΣΟΙ ΒΛΕ-
ΠΟΥΝ ΠΙΣΩ
ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑ-
ΣΗ ΜΑΣ ΕΝΑΝ
«ΣΥΝΤΗΡΗΤΙ-
ΣΜΟ», ΕΙΝΑΙ Ε-
ΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ Α-
ΝΤΙΔΡΟΥΝ ΣΕ
ΚΑΘΕ ΑΛΛΑ-
ΓΗ ΠΟΥ ΕΠΙ-
ΧΕΙΡΕΙ ΝΑ Α-
ΠΟΤΙΝΑΞΕΙ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚ-
ΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑ-
ΘΟΓΕΝΕΙΕΣ
ΔΕΚΑΕΤΙΩΝ

Παχυσαρκία

στην εποχή του

Covid

Πόσο αυξάνουν τα παραπάνω κιλά τις πιθανότητες νόσησης και θνησιμότητας; Μια συζήτηση με τον κλινικό διαιτολόγο **Χάρη Δημοσθενόπουλο**.

Του ΤΑΚΗ ΣΚΡΙΒΑΝΟΥ

ΤΙΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ φορές αντιμετωπίζουμε την παχυσαρκία με όρους καθρέφτη: Δεν μου κάνει πια το παντελόνι. Ωστόσο, εδώ και αρκετά χρόνια ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) έχει χαρακτηρίσει την παχυσαρκία ως νόσο. Νόσος ιδιαίτερα επιβαρυντική και για τη λοίμωξη Covid-19. Οι νοσούντες παχύσαρκοι έχουν 113% μεγαλύτερη πιθανότητα νοσηλείας, 74% μεγαλύτερη πιθανότητα νοσηλείας σε μονάδα εντατικής θεραπείας και 48% μεγαλύτερη πιθανότητα θανάτου κατά τη διάρκεια της λοίμωξης, όπως ενημέρωσε πρόσφατα ιατρική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), συνοψίζοντας τα αποτελέσματα του Πανεπιστημίου της Βόρειας Καρολίνας στο Chapel Hill. Για την παχυσαρκία ως νόσο και για τις συνέπειες και στη λοίμωξη Covid-19 μιλάει στην ΑΘΕΝΣ VOICE ο Χάρης Δημοσθενόπουλος, προϊστάμενος του Διαιτολογικού Τμήματος του Λαϊκού Νοσοκομείου.

Πώς ορίζεται κάποιος/α ως παχύσαρκος/η

Η διεθνώς αναγνωρισμένη μέθοδος για να κατηγοριοποιηθεί κάποιος ως παχύσαρκος είναι ο Δείκτης Μάζας Σώματος (ΔΜΣ). Αυτό μπορεί εύκολα να το υπολογίσει ο καθένας, διαιρώντας το βάρος του σε κιλά με το ύψος του σε μέτρα στο τετράγωνο. Για παράδειγμα, ένας άνδρας 80 κιλών και ύψους 1,80 μ. θα κάνει την εξής εξίσωση: 80 (κιλά) διὰ 3,24 (1,80 επί 1,80). Το αποτέλεσμα που θα προκύψει είναι 24,7. «Για να θεωρηθεί κάποιος υπέρβαρος το αποτέλεσμα αυτής της εξίσωσης θα πρέπει να είναι μεταξύ 25 και 29,9, ενώ άνω του 30 θεωρείται παχύσαρκος», λέει ο κ. Δημοσθενόπουλος. Επισμαίνει, ωστόσο, ότι η πιο ασφαλής και ακριβής μέθοδος είναι ο υπολογισμός της σύστασης του σώματος, με διάφορους τρόπους λιπομέτρησης: «Τα κιλά σίγουρα είναι ένας παράγοντας, αλλά δεν αρκεί από μόνος του. Για παράδειγμα, ο ΔΜΣ ενός αθλητή με έντονα αναπτυγμένο μυϊκό σύστημα μπορεί να τον κατατάξει στην κατηγορία “παχύσαρκος”, αν όμως του κάνουμε λιπομέτρηση θα

δούμε άλλο αποτέλεσμα. Σε γενικές γραμμές, το όριο λίπους στο σώμα για έναν ενήλικο άνδρα είναι το 23-24% και για μια ενήλικη γυναίκα 33-34%».

Όπως διευκρινίζει, πάντως, υπάρχει και ο όρος «υγιής παχύσαρκος». «Εχω δει πολλούς ασθενείς στη φάση της παχυσαρκίας των οποίων οι βιοχημικοί και μεταβολικοί δείκτες ήταν φυσιολογικοί, όπως π.χ. η πίεση, η χοληστερίνη, τα λιπίδια. Σε καμία περίπτωση δεν επιβραβεύουμε την παρουσία της παχυσαρκίας σε αυτούς τους ασθενείς, καθώς στόχος είναι η ολοκληρωτική θεραπεία, ωστόσο θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη όλες τις παραμέτρους».

Σε μεγάλη ελληνική επιδημιολογική μελέτη 124.133 μαθητών του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου (2015) φάνηκε ότι περίπου 1 στα 10 παιδιά στη χώρα μας (8,8%) ήταν παχύσαρκα και 2,5 στα 10 (24,8%) υπέρβαρα. Δηλαδή, το 33,6% των παιδιών ήταν υπέρβαρα ή παχύσαρκα.

Παχυσαρκία και κορωνοϊός

«Είναι γεγονός ότι η παχυσαρκία αυξάνει τόσο τις πιθανότητες νόσησης από Covid-19, όσο και θνησιμότητας», αναφέρει ο Χάρης Δημοσθενόπουλος, επισμαίνοντας ότι ο ΠΟΥ έχει αναγνωρίσει εδώ και πολλά χρόνια την παχυσαρκία ως νόσο. «Θεωρείται ως το πρωτεύον μεταβολικό νόσημα, αλλά και μία από τις βασικές αιτίες για να εμφανιστούν άλλα μεταβολικά νοσήματα, όπως ο σακχαρώδης διαβήτης, τα καρδιοαγγειακά, η υπέρταση. Η παχυσαρκία, ειδικά με τη συγκέντρωση λίπους στην κοιλιά, το λεγόμενο σπλαχνικό λίπος, δημιουργεί μια χρόνια φλεγμονή η οποία επηρεάζει δυσμενώς το ανοσοποιητικό μας σύστημα και την άμυνα του οργανισμού μας, ο οποίος γίνεται πιο ευάλωτος απέναντι και στον νέο κορωνοϊό. Στην Ελλάδα δεν έχουμε ακόμη τέτοιες μελέτες, όμως στις ΗΠΑ το 78% των ασθενών που χρειάστηκε να νοσηλευτούν ήταν παχύσαρκοι, και το 94% όσων κατέληξαν», λέει ο κ. Δημοσθενόπουλος.

Τι θα πρέπει να κάνει διατροφικά ένας παχύσαρκος που θα αρρωστήσει και θα το περάσει στο σπίτι; «Θα του σύστηνα να ακολουθήσει μια υγιεινή διατροφή, επαρκή σε καλές πρωτεΐνες, ελαφριά σε επιβαρυντικά λιπαρά, με αρκετά φρούτα και λαχανικά για την πρόσληψη βιτα-

μινών και επαρκή ενυδάτωση». Όσον αφορά τα συμπληρώματα διατροφής, ο διαιτολόγος λέει ότι σε γενικές γραμμές θα μπορούσαν να ενισχύσουν το ανοσοποιητικό σύστημα, όχι όμως στο βαθμό να αντιμετωπίσουν την Covid-19. Θα πρέπει οι παχύσαρκοι να έχουν προτεραιότητα στον εμβολιασμό, όπως και άνθρωποι με άλλα υποκείμενα νοσήματα; «Θα έλεγα ότι κάτι τέτοιο είναι πολύ δύσκολο, μας και μιλάμε για ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, θα μπορούσαν όμως να μπου σε προτεραιότητα παχύσαρκοι με νοσηρότητα (υπέρταση, διαβήτης κ.λπ.). Ότι ίσχυσε δηλαδή και στη δεύτερη каранτίνα, από τον Νοέμβριο, για τη διευκόλυνση ανθρώπων με παχυσαρκία συν ένα νόσημα, οι οποίοι είτε μπορούσαν να πάρουν άδεια από την εργασία τους είτε να συνεχίσουν να εργάζονται μέσω τηλεργασίας».

Σύμφωνα με την Ελληνική Χειρουργική Εταιρεία Παχυσαρκίας (www.exep.gr): Κάθε χρόνο τουλάχιστον 2,8 εκ. ενήλικες χάνουν τη ζωή τους εξαιτίας της παχυσαρκίας. Το ένα εκ. στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα, το 20% των ενήλικων ανδρών και το 15% των ενήλικων γυναικών είναι παχύσαρκοι.

Ο κωδικός 6 μας θύμισε την άσκηση

Τον Οκτώβριο του 2020 η Ελληνική Διατροφολογική Εταιρεία, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Διατροφής, έκανε λόγο για αυξανόμενες και σχεδόν επιδημικές διαστάσεις που λαμβάνει το φαινόμενο της παιδικής παχυσαρκίας στην Ελλάδα. Το φαινόμενο, βέβαια, αφορά στον ίδιο βαθμό και τους ενήλικες. «Είναι γεγονός ότι η παχυσαρκία στη χώρα μας βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα και αυτό οφείλεται στη δυτικοποίηση του τρόπου ζωής μας. Δεν μαγειρεύουμε στο σπίτι γιατί και οι δυο γονείς λείπουν στις δουλειές τους κι έτσι τρώμε απ' έξω, δεν κινούμαστε όσο θα έπρεπε, πέρα από την περίοδο της καραντίνας που ανακαλύψαμε τον κωδικό 6 και βγαίνουμε λίγο έξω για να περπατήσουμε», λέει ο κ. Δημοσθενόπουλος. «Κι όλο αυτό», προσθέτει, «μεγάλωσε στη διάρκεια της πανδημίας και

των περιορισμών. Πολλοί άνθρωποι είναι όλη μέρα στο σπίτι με τις πιτζάμες, εργάζονται στον υπολογιστή ή βλέπουν τηλεόραση, τσιμπολογώντας και κάτι. Η παραμονή στο σπίτι πολλές ώρες, η ακινησία, το παραπάνω από το κανονικό φαγητό, ο επιβαρυσμένος ψυχισμός μας, όλα αυτά μαζί επιδεινώνουν το πρόβλημα».

Έρευνα της Ελληνικής Ιατρικής Εταιρείας Παχυσαρκίας (www.eiep.gr), που πραγματοποιήθηκε από τον Σεπτέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 2019, έδειξε ότι οι Έλληνες τείνουν να μην αντιμετωπίζουν την παχυσαρκία ως ασθένεια, αλλά ως ένα προσωρινό πρόβλημα που λύνεται με δίαιτα, διατηρώντας για τις ασθένειες που σχετίζονται με αυτήν.

Ιατρεία Παχυσαρκίας στα δημόσια νοσοκομεία

Στα περισσότερα από τα μεγάλα δημόσια νοσοκομεία της χώρας υπάρχουν **Τμήματα Διατροφολογίας**. Ο Χάρης Δημοσθενόπουλος, 20 χρόνια

Οι νοσούντες παχύσαρκοι έχουν 113% μεγαλύτερη πιθανότητα νοσηλείας, 74% μεγαλύτερη πιθανότητα νοσηλείας σε μονάδα εντατικής θεραπείας και 48% μεγαλύτερη πιθανότητα θανάτου κατά τη διάρκεια της λοίμωξης

στο αντίστοιχο τμήμα του Λαϊκού και προϊστάμενός του, εξηγεί πώς έχουν τα πράγματα. «Ο κλινικός διατροφολόγος είναι υπεύθυνος για τη σίτιση των ασθενών σε όλες τις κλινικές του νοσοκομείου (Καρδιολογική, Ογκολογική, Παθολογική κ.λπ.). Από εκεί και πέρα, σε κάποια νοσοκομεία, υπάρχουν τα **Ιατρεία Παχυσαρκίας**, τα οποία είναι εξωτερικά ιατρεία, με παρουσία διατροφολόγου και γιατρού, όπου προσέρχονται άνθρωποι οι οποίοι θέλουν να ρυθμίσουν το σωματικό τους βάρος, ή υπέρβαροι και παχύσαρκοι που έχουν και κάποιο άλλο νόσημα. Άνθρωποι όλων των ηλικιών, από νεαρές ηλικίες έως και αρκετά πάνω από τα 60, και κυρίως γυναίκες». Ερώτηση στον διατροφολόγο: Γιατί επιλέγει κανείς ένα ιατρείο σε δημόσιο νοσοκομείο από έναν ιδιώτη διατροφολόγο; «Κυρίως για οικονομικούς λόγους, αλλά και γιατί υπάρχει εμπιστοσύνη σε ένα δημόσιο νοσοκομείο».

Όταν επισκεφθεί κανείς ένα Ιατρείο Παχυσαρκίας θα του πάρουν το ιατρικό ιστορικό, αν συνυπάρχουν άλλες νόσοι ή άλλα προβλήματα, αν λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή, καθώς κάποιος που λαμβάνει κορτιζόνη για παράδειγμα έχει άλλες ανάγκες, και θα υποβληθεί σε εξετάσεις για τους βιοχημικούς τους δείκτες. «Στη συνέχεια θα του πάρουμε το διατροφικό ιστορικό και θα του βγάλουμε ένα εξειδικευμένο, το τονίζω, εξειδικευμένο για την περίπτωση του και όχι τυποποιημένο διατροφολόγιο, μαζί με άλλες οδηγίες, όπως για την άσκηση. Αυτό που προτείνω είναι ένα εξατομικευμένο διατροφολόγιο στα πλαίσια της Μεσογειακής Διατροφής, από εκεί και πέρα, όμως, αν ένας ασθενής έχει κάποιες καλές συνήθειες, αν τρώει πολλά ψάρια ή πολλά λαχανικά, δεν θα του το αλλάξω, αλλά προσαρμόζουμε τις οδηγίες μας. Και η άσκηση, μην την ξεχνάμε, γιατί στο τέλος της ημέρας αυτό που μετράει είναι το ενεργειακό ισοζύγιο, τι πήραμε και τι κάψαμε».

*Μελέτη που πραγματοποιήθηκε μεταξύ ενηλίκων σε 30 χώρες, από 23 Οκτωβρίου έως 6 Νοεμβρίου 2020, μέσω του Ipsos Global Advisor, δείχνει ότι το 1/3 των συμμετεχόντων (31%) πήραν βάρος από την αρχή της πανδημίας, κατά μέσο όρο 6,1 κιλά. **A***

Ήρταντεβού σε εξωτερικά Ιατρεία Παχυσαρκίας μπορείτε να κλείσετε τηλεφωνώντας στο 1535.

Λόφος Στρέφη Η μεταμόρφωση

Η μορφή που θα πάρει ο λόφος της αθηναϊκής Νεάπολης μετά τη ριζική ανάπλασή του

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ

Τα χειμωνιάτικα –και όχι μόνο– Σαββατοκύριακα της Αθήνας θα μπορούσαν να εκτονώνονται στον λόφο του Στρέφη για τους κατοίκους των γύρω περιοχών. Καφές στο χέρι και ανηφόρισμα για θέα από την Ακρόπολη και τον Λυκαβηττό, ως τον Πειραιά και τη θάλασσα. Το σενάριο

θα ήταν ιδανικό, αν στα παραπάνω δεν μεσολαβούσαν τα επανειλημμένα παράπονα όλο και περισσότερων κατοίκων εξαιτίας της παρρηκμασμένης εικόνας του λόφου.

Το έργο είναι λίγο πολύ γνωστό και το έχουμε δει να συμβαίνει σε αρκετά πάρκα ή πλατείες της Αθήνας που βυθίστηκαν στη χρόνια εγκατάλειψη. Σκουπίδια, παραβατι-

κές συμπεριφορές, ξεραμένη βλάστηση και μερικές προσπάθειες των κατοίκων της περιοχής –χωρίς τα θεμιτά αποτελέσματα– να συμμαζέψουν την κατάσταση, είναι αρκετά για να χάσει την πάλαι ποτέ αίγλη του ως ο πιο δημοφιλής λόφος του κέντρου και να μην μπορεί να αναδειχθεί εννοείται ως πόλος τουριστικής έλξης. Χρειάστηκε μια πανδημία ώστε η συζήτηση για τον Στρέφη να

επανεέλθει από τους επισκέπτες, που αυξήθηκαν στην περιοχή για σωματική άσκηση, και από εθελοντές καθαριστές, που χτύπησαν για μία ακόμα φορά το καμπανάκι. Έτσι, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης σειράς παρεμβάσεων που έχουν ανακοινωθεί από τον Δήμο, όπως στην περίπτωση της Ομόνοιας ή της αποκατάστασης των εγκαταλεημμένων κτιρίων της Αθήνας, έρχεται

Έχουμε μπει
ήδη σε μία διαδικασία
να “ξυπνήσουμε”
όλα εκείνα τα μέρη
της Αθήνας που είχαν
αφεθεί στη μοίρα τους.
Από τον Έθνικό Κήπο
μέχρι την πλατεία
Θεάτρου και από τον
Λυκαβηττό μέχρι τον
λόφο του Στρέφη.

► Η μελέτη περιλαμβάνει την περιμετρική περίφραξη του λόφου

επιτέλους και η σειρά του λόφου ώστε να γίνει ουσιαστικά πιο κατάλληλος για επίσκεψη, από ντόπιους και μη, όπως εξηγεί στην ATHENSVOICE, ο δήμαρχος Αθηναίων, **Κώστας Μπακογιάννης**: «Έχουμε μπει ήδη σε μία διαδικασία να “ξυπνήσουμε” όλα εκείνα τα μέρη της Αθήνας που είχαν αφεθεί στη μοίρα τους. Από τον Έθνικό Κήπο μέχρι την πλατεία Θεάτρου και από τον Λυκαβηττό

μέχρι τον λόφο του Στρέφη. Από την άλλη πλευρά, προσπαθούμε να δημιουργήσουμε δημόσιο, ελεύθερο χώρο με τα “Pocket Park” στην πρώτη γραμμή, με κάθε ξεχασμένο, βρώμικο σημείο της πόλης να μετατρέπεται σε όαση πρασίνου για τις γειτονιές. Στόχος είναι όλοι αυτοί οι χώροι να επιστρέψουν στην καθημερινότητα της πόλης και, κυρίως, στους ανθρώπους της. Αυτό κάνουμε

και με τον λόφο του Στρέφη που επιτέλους επιστρέφει στη γειτονιά και τους κατοίκους από την “ιδιότυπη” ιδιοκτησία που είχαν δημιουργήσει, εδώ και χρόνια, οι έμποροι, οι διακινητές και το σκοτάδι».

Το εργαλείο για την ανάπλαση του Στρέφη είναι το πρόγραμμα «*Υιοθέτησε την πόλ σου*» του Δήμου Αθηναίων, που δίνει τη δυνατό-

τητα σε πολίτες, φυσικά πρόσωπα, εταιρείες ή φορείς να αναλαμβάνουν την ευθύνη και το κόστος κάποιας παρέμβασης στην πόλη. Μέσα από αυτό, η εταιρεία «*PRODEA Investments*» (πρόκειται για κτηματομεσιτική που έχει παρουσία στο κέντρο και στην περιοχή των Εξαρχείων) υιοθετεί τον λόφο και αναλαμβάνει κορηγία ύψους ενός εκατομμυρίου ευρώ για τα έργα της ανάπλασης

Μερικές πληροφορίες για τον λόφο του Στρέφην

- Το παλαιότερο όνομά του ήταν Αγχεσμός και ανήκε στην οικογένεια του αξιωματικού Στρέφην απ' όπου πήρε εντέλει και το σημερινό του όνομα.
- Ήταν λατομείο μέχρι το 1920 και προμήθευε την περιοχή με οικοδομικό υλικό, κάτι που αλλοίωσε τη μορφή του λόφου.
- Η δενδροφύτευσή του ξεκίνησε τη δεκαετία του '20 και λέγεται ότι οφείλεται στην κυρία Στρέφην, που δεν άντεχε να βλέπει την βουρνούδα της να λερώνεται συνεχώς από τη σκόνη κι έτσι διετάχθηκε να φυτευτεί με δέντρα το μέρος.
- Στον Δήμο Αθηναίων πέρασε το 1938. Εκτοτε διαμορφώθηκαν τα πλακόστρωτα μονοπάτια, το πέτρινο θέατρο, τα γήπεδα και η παιδική χαρά.
- Στον λόφο μπορεί να οδηγηθεί κανείς και από τα σαράντα σκαλιά που βρίσκονται στην συμβολή των οδών Εμμ. Μπενάκη και Καλλιδρομίου.
- Θεωρείται σύμβολο των Εξαρχείων με έντονο ιστορικό αποτύπωμα στην ζωή των κατοίκων της περιοχής.

➤ Αναψυκτήριο

> Πλατεία Χαρταετού

> Θεατράκι

που αφορούν την έκταση των πενήντα περίπου στρεμμάτων. Σειρά έχει η διαβούλευση της δημοτικής κοινότητας και να δοθεί το «πράσινο φως» από το Δημοτικό Συμβούλιο ώστε να ξεκινήσουν μέσα στην τρέχουσα χρονιά οι παρεμβάσεις στον λόφο.

Μέχρι τότε αυτές είναι οι πληροφορίες που μαζέψαμε και σας παρουσιάζουμε ως προς το τι θα περιλαμβάνει το συνολικό «λίφτινγκ» του αγαπημένου λόφου της Αθηναϊκής Νεάπολης, σύμφωνα με την προμελέτη του έργου.

Αποκατάσταση της ασφάλειας και προσβασιμότητα

Όταν έχεις έναν όμορφο καταπράσινο λόφο σε απόσταση αναπνοής από το κέντρο της πόλης, που προσεγγίζεις με τα πόδια, το ποδήλατο και πολύ εύκολα με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, σημασία έχει να μπορείς να περπατήσεις μέρα και νύχτα χωρίς προβλήματα και κινδύνους. Δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν αναφερθεί περιστατικά μικροκλοπών, κυρίως κατά τις νυχτερινές ώρες, και διακίνηση ναρκωτικών στον λόφο. Για να ενισχυθεί το αίσθημα της ασφάλειας, η μελέτη ξεκινά με την αποκατάσταση του ηλεκτροφωτισμού, δεδομένου μάλιστα ότι ειδικά κάποια σημεία είναι παντελώς σκοτεινά και υπάρχουν κολώνες με σπασμένες λάμπες. Σειρά θα πάρει η αποκατάσταση των λιθόχτιστων τοιχίων, αρκετά είναι μισογκρεμισμένα, των πλακόστρωτων και των παγκακιών. Η μελέτη περιλαμβάνει την περιμετρική περίφραξη του λόφου και τον σχεδιασμό νέων πυλών εισόδου ενώ θα τοποθετηθεί καινούρια σήμανση, καθιστικά, καλάθια, κρήνες και ποτίστρες.

Έργα άρδευσης και διατήρησης πρασίνου

Εκείνο που σίγουρα αξίζει στον λόφο του Στρέφου είναι η πανοραμική θέα της Αθήνας. Με τις παρεμβάσεις που έχουν ανακοινωθεί, θα αναδειχθεί η κορυφογραμμή του λόφου και θα ενισχυθεί το πράσινο στις πλαγιές του. Η βλάστηση σε πολλά σημεία έχει αραιώσει επικίνδυνα λόγω της ανομβρίας. Σύμφωνα με περίοικους της Νεάπολης με τους οποίους επικοινωνήσαμε, το πότισμα από τις αρμόδιες υπηρεσίες του δήμου δεν ήταν επαρκές

με αποτέλεσμα να έχουν ξεραθεί ακόμα και τα ανθεκτικά φυτά. Η πρώτη κίνηση για να πάρει «τα πάνω του» ο μικρός αυτός πνεύμονας της Αθήνας, να γίνει πάλι πράσινος και ζωηρός, είναι να εμπλουτιστούν οι φυτεύσεις, ενώ ταυτόχρονα θα αναβαθμιστεί ο εξοπλισμός πυρόσβεσης και κρουστών. Επειτα θα καθαριστεί. Χαρακτηριστικό είναι ότι από την έναρξη του δεύτερου lockdown τον Οκτώβριο ως τον τρέχοντα μήνα, η εθελοντική ομάδα καθαριστών *Save your Hood*, που έχει αναλάβει να απομακρύνει τα σκουπίδια από τους λόφους της πόλης, συνέλεξε πάνω από 6.000 λίτρα σκουπιδιών στον Στρέφου.

Τα υπόλοιπα έργα που αναφέρει η μελέτη αφορούν την κατασκευή δικτύου σωληνώσεων ύδρευσης και άρδευσης, τις αντιδιαβρωτικές επεμβάσεις και τις επεμβάσεις για την διαχείριση των ομβρίων.

Επανασχεδιασμός εγκαταστάσεων για δραστηριότητες

Πώς ο λόφος μπορεί να γίνει meeting point για οικογένειες με μικρά παιδιά; Με την εποπτεία των υπηρεσιών του Δήμου, θα δημιουργηθούν για τον σκοπό αυτό βατά πλακόστρωτα μονοπάτια για περίπατους και χωμάτινα κατάλληλα για τρέξιμο. Οι επεμβάσεις προβλέπουν να σχεδιαστεί μια σύγχρονη παιδική χαρά για παιχνίδι, καθώς η τωρινή έχει υποστεί βανδαλισμούς κατά διαστήματα, και ένα καλόγουστο αναψυκτήριο-κυλικείο. Ταυτόχρονα θα γίνει αποκατάσταση του γηπέδου μπάσκετ και θα επανασχεδιαστεί το θεατράκι του λόφου για να μπορεί να φιλοξενήσει στο μέλλον καλλιτεχνικά δρώμενα.

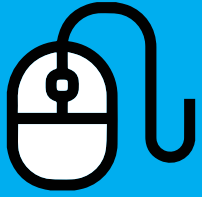
Μερίδα των περίοικων της Νεάπολης, των Εξαρχείων και του Γκύζη, που μοιράζονται τον λόφο, έχουν εκφράσει αντιδράσεις σε επίπεδο γειτονιάς, κάποιες από αυτές σχετικά με το μερίδιο συμμετοχής τους στη μελέτη και στον σχεδιασμό ή ζητήματα διαφάνειας. Το θέμα όμως είναι να δοθούν περισσότερες κατευθυντήριες γραμμές και να προκύψει ένας γόνιμος διάλογος πριν την εκπόνηση του έργου, ώστε ο λόφος να ξαναπάρει πνοή και να γίνει πραγματικά αυτό που αξίζουν οι επισκέπτες του και οι Αθηναίοι. ●

> Παιδική Χαρά

Α. Φασσανός

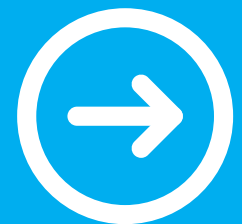

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

για να τις επισκεφτείτε

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ

Virtual tours, videos και εικόνα, οι γκαλερί της Αθήνας προσαρμόζονται στη νέα συνθήκη και μας καλούν σε διαδικτυακές εκθέσεις

Του ΜΑΝΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ

Οι γκαλερί αναγκάστηκαν να κλείσουν για άλλη μία φορά με το νέο lockdown και πολλές εκθέσεις παρουσιάστηκαν στο κοινό μόνο για λίγες μέρες, άλλες αναβλήθηκαν ή μεταφέρθηκαν στο εγγύς μέλλον. Τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει την εμπειρία της φυσικής παρουσίας και επίσκεψης σε μία γκαλερί, αλλά, υπό αυτή τη συνθήκη, μπορούμε να δούμε μερικές από τις καλύτερες εκθέσεις αυτή τη στιγμή στην Αθήνα μέσω virtual tours, videos και εικόνας.

← **Luke Edward Hall** - Figs and Honey and Sailing
The Breeder, έως 27 Φεβρουαρίου

«Ναύτες που χορεύουν, σκοτεινοί πρίγκιπες, ρουστίκ θεοί και εραστές. Μισοί άνθρωποι, μισοί άγρια θηρία, μοναχικοί βοσκοί και λόρδοι μυθικών νησιών. Πωλητές φρούτων, ψαράδες, στρατιώτες και αρχαία αγάλματα. Σκούρα μάτια, ροζ μάγουλα. Λουλούδια και ελιές και πιθάρια και κύματα και κρασί...»

Η πρώτη ατομική έκθεση του βρετανού καλλιτέχνη Luke Edward Hall στην Αθήνα είναι γεγονός και, υπό άλλες συνθήκες, χωρίς τις απαγορεύσεις και την καραντίνα, θα μιλάγαμε από τώρα για ένα από τα πιο σημαντικά καλλιτεχνικά γεγονότα της χρονιάς. Είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε με τον Luke Edward Hall πριν ενάμιση χρόνο και από τότε θεωρούσαμε πως είναι θέμα χρόνου να πραγματοποιηθεί μία δική του ατομική έκθεση στην αγαπημένη του Ελλάδα.

► thebreedersystem.com/viewing-room . *The Breeder, Ιάσωνος 45, Μεταξουργείο, 210 3317527*

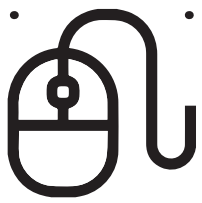
← **Jordy Kerwick**
 Don't Burn the House Down Yet / Bel Fullana - Foxy Gangstas
Allouche Benias, έως 4 Μαρτίου

Δύο συναρπαστικές ατομικές εκθέσεις παρουσιάζονται ταυτόχρονα στην γκαλερί Allouche Benias και μπορούμε να τις απολαύσουμε διαδικτυακά.

Ο Jordy Kerwick (γεν. 1982) είναι αυτοδίδακτος ζωγράφος από την Αυστραλία που ζει και εργάζεται στην Albi της Γαλλίας, ενώ η Bel Fullana (γεν. 1985) έχει σπουδάσει στη σχολή Καλών Τεχνών του πανεπιστημίου Sant Jordi στη Βαρκελώνη. Τα έργα των δύο καλλιτεχνών δημιουργούν ένα ευχάριστο περιβάλλον που κρύβει δυσσίωνα στοιχεία. Και οι δύο αναπαραστατικοί ζωγράφοι, οι οποίοι έχουν ξανασυνεργαστεί στο παρελθόν, χρησιμοποιούν το χρώμα με σκοπό να δημιουργήσουν μια περιγραφική σαφήνεια. Ενώ ο Jordy Kerwick θυμίζει στο κοινό την υποσυνείδητη ανάγκη για φροντίδα, η Bel Fullana επιτρέπει στον καμβά να εκφράσει τις πιο ακραίες και επικίνδυνες φαντασιώσεις μας. Ο ρομαντισμός αυτών των ιδεών, τώρα αποκαλύπτει μια βαθύτερη αίσθηση καταστροφής.

► allouchebenias.com/exhibitions
Allouche Benias, Κανάρη 1, Κολωνάκι, 210 3389111

Boyd Webb

Bernier/Eliades, έως 13 Μαρτίου

Ο Boyd Webb γεννήθηκε στο Christchurch της Νέας Ζηλανδίας το 1947. Σπούδασε Καλές Τέχνες στο Πανεπιστήμιο Canterbury στη Νέα Ζηλανδία και στο Royal College of Art στο Λονδίνο. Από το 1972 ζει και εργάζεται στο Λονδίνο. Επηρεασμένος από τις υποδείξεις της Εννοιακής και Μετα-Μινιμαλιστικής Τέχνης της δεκαετίας του 1970, ο Boyd Webb δημιουργεί αρχικά εγκαταστάσεις, γλυπτά και κινηματογραφικά έργα για να εστιάσει τελικά στη φωτογραφία, που από πολύ νωρίς καταλαμβάνει τον πρωταγωνιστικό ρόλο στη δουλειά του. Πρωτοπόρος στη διερεύνηση της φωτογραφίας ως εκφραστικού μέσου, το έργο του επιδεικνύει τη συνεχή ενασχόλησή του με τη διαλεκτική της όρασης και της γνώσης. Φωτογραφίζοντας πρώτα «πραγματικούς» χώρους και συμβάντα, η ρεαλιστικότητα ωστόσο των οποίων υποθάλπεται μέσω παράλογων αντιπαράθεσεων και ασύνδετων τίτλων και κειμένων, ο Boyd Webb, ήδη από τη δεκαετία του '80, ασχολείται αποκλειστικά πια με τη φωτογράφιση «στημένων» θεμάτων. Εμπνεόμενος από την επιστήμη, κατασκευάζει ο ίδιος τεχνητούς κόσμους με μακροσκοπικές και μικροσκοπικές προεκτάσεις. Με αξιοσημείωτη οικονομία μέσω δημιουργεί «θεατρικά σκηνικά» μέσα στα οποία οι συχνά απομονωμένοι χαρακτήρες του αγωνίζονται να προσπελάσουν τα εμπόδια που τους θέτει ο καλλιτέχνης.

► bernier-eliades.com/current-exhibitions/Bernier/Eliades, Επταχάλκου 11
Θησείο, 210 34139357

Posterity

The Blender Gallery, έως 27 Φεβρουαρίου

Η έκθεση «Posterity» αφορά στην παρουσίαση του γνήσιου υλικού μιας σπάνιας συλλογής αφισών, με αξιοσημείωτη εικαστική και γραφιστική αξία, σε πραγματικό χώρο και χρόνο, σαν συνέχεια της διαδικτυακής παρουσίας της με τον τίτλο «In Posters We Love», με συνεργασία του τετARTημόριο και της The Blender Gallery, σε επιμέλεια έκθεσης και σχεδιασμό από τον Νέστορα Κατσιμίχα. Τις αφίσες αυτές συνέλεξε επιμελώς ο σερβοβόσνιος χαρακτήρας Milan Zunic και η έκθεση αφιερώνεται στη μνήμη του. Το τετARTημόριο εντόπισε αυτή την ιδιαίτερη και σπάνια συλλογή, με τη συμβολή του Α. Κατσούλα. Οι αφίσες καλύπτουν τη χρονική περίοδο από τη δεκαετία του 1960 και μετά, με τον κύριο όγκο τους να καλύπτει τη διάρκεια της κρίσιμης για την Ανατολική Ευρώπη δεκαετία του 1970 και να συνεχίζεται σχεδόν έως και τις αρχές της Νέας Χιλιετίας.

► theblendergallery.com
(κλικ Virtual Tour στην αρχική σελίδα)
The Blender Gallery, Ζησιμοπούλου 4,
Γλυφάδα, 2130280597

Στέλλα Καπεζάνου

- Baby One More Time
Enripides Art Gallery

Κοιτάζοντας τα έργα της Στέλλας Καπεζάνου είναι σαν να παρακολουθούμε μία ταινία στην οποία υπερβολικά στιλιζαρισμένοι πρωταγωνιστές, με φόντο σουρεαλιστικά διαμορφωμένο και σκηνές που στις περισσότερες περιπτώσεις δεν θα μπορούσαν ποτέ να είχαν συμβεί, εμφανίζουν την ίδια γοητεία και το παιχνιδιάρικο ύφος των διαφημίσεων και του branding. Όλα τα γνωρίσματα που έχουν καταστήσει τη ζωγραφική της χαρακτηριστική είναι εδώ: η σχεδιαστική επιδεξιότητα, το κλείσιμο του ματιού στην pop αισθητική, η ευφάνταστη χρήση του χρώματος, οι αναφορές σε έργα από την ιστορία της τέχνης, η ματαιότητα, η ειρωνεία και το χιούμορ, μεταξύ άλλων. Όσοι χάσαμε την προσωπική έκθεση της ζωγράφου Στέλλας Καπεζάνου στην γκαλερί Enripides τον Οκτώβριο, έχουμε τη δυνατότητα να τη δούμε μέσα από ένα virtual tour, μαζί με τις εκθέσεις της Έλενας Κυρκιλή, Πάννη Ευθυμίου και Κωνσταντίνου Νίκου.

► enripides-art.gr/virtual-tour-ektheseon.
Enripides Art Gallery, Ηρακλείτου 10 & Σκουφά, Κολωνάκι, 2103615909

Αλέκος Κυραρίνης

- όρατων τε καί άοράτων
Citronne Gallery, έως 28 Φεβρουαρίου

Ο σκηνοθέτης **Αλέξανδρος Αβρανάς** επισκέπτεται και παρακολουθεί την έκθεση του Αλέκου Κυραρίνη «όρατων τε καί άοράτων» στην γκαλερί Citronne. Δεν πρόκειται για μια συνήθη καταγραφή-απεικόνιση των έργων. Το βίντεο παρουσιάζει την οπτική ενός καλλιτέχνη-σκηνοθέτη στο εκτιθέμενο έργο ενός άλλου καλλιτέχνη - εικαστικού. Ένα τρίτο καλλιτεχνικό στοιχείο είναι η σύνθεση του **Γιώργου Κουμντάκη** «Το Ισοκράτημα ενός Παιδιού», η οποία λειτουργεί ως συνδετικός ιστός ανάμεσα στις δύο δημιουργίες.

Ο Αλέξανδρος Αβρανάς περιέρχεται την έκθεση του Αλέκου Κυραρίνη ως σύνολη δημιουργία – ταυτοχρόνως «περιγράφει» το κάθε έργο χωριστά. Στην περιήγησή του, ο σκηνοθέτης προσλαμβάνει τον εκθεσιακό χώρο ως πλαίσιο, αλλά και ως τμήμα ενεργό της έκθεσης. Οι τοίχοι, οι πόρτες, οι γωνίες προβάλλονται επαναληπτικά για να υπογραμμίσουν τον ρόλο τους, όχι μόνον στεγαστικό, αλλά και συμπληρωματικό της εικαστικής δημιουργίας. Η ιδιαιτερότητα της περιήγησης αυτής είναι η αέναη κυκλική κίνηση η οποία, σταδιακά και μεθοδικά, μας κυκλοφορεί μέσα στη μυστικιστική ατμόσφαιρα του Αλέκου Κυραρίνη.

► Citronne.com/el/alekos-kyrarinis-of-things-visible-and-invisible-video/
Citronne Gallery, Πατριάρχου Ιωακείμ 19, Κολωνάκι, 2107235226

Ο Απίκος τα βάζει με τους ΨΕΚ

Ο Θέμος Ρίζος, frontman των Picos Apicos & The Piña Coladas, μιλάει για τις «Ημέρες καραντίνας»

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Αν δεις ένα από τα βιντεοκλίπ που κάνεις subscribe για να περιμένεις το επόμενο, γιατί θέλεις να δεις κι άλλες DIY μεταμορφώσεις και να ακούσεις κι άλλα τραγούδια που φτιάχτηκαν για να μας φτιάξουν τη διάθεση. Με επίκαιρους στίχους που ανατέμνουν την ειδησιογραφία και σχεδόν συνθηματικά ρεφρέν, ο Apicos είναι μία από τις περσόνας που ξεχώρισαν στα social media την εποχή της πανδημίας αφού αποφάσισε να ανοίξει μικρόφωνα και κάμερες και να τα πει τραγουδιστά. Σχεδόν έναν χρόνο από το πρώτο lockdown επέστρεψε με νέο hit και απαντά για τις μουσικές περιπέτειές του, για την κομική αλλά και τη δραματική πλευρά της εποχής που ζούμε.

– Από το «Αχ Ντίνα (Η καραντίνα)» στο «Ραπ για κάθε ψεκασμένο» πέρασε σχεδόν ένας χρόνος. Πώς πήρατε την απόφαση για αυτή τη viral σειρά διασκευών και τραγουδιών;

Δεν ήταν συνειδητή απόφαση. Όταν ξεκίνησα να γράφω τα πρώτα από αυτά τα κομμάτια, δεν μπορούσα ούτε να διανοηθώ ότι θα αγαπηθούν από τόσους ανθρώπους. Απλώς, όπως όλοι οι μουσικοί, όταν ήρθε η πρώτη καραντίνα βρέθηκα ξαφνικά με πάρα πολύ ελεύθερο χρόνο και ήθελα να κάνω τους φίλους μου στο Facebook να γελάσουν, να ξεχάσουν για λίγο τη μαυρίλα. Με το «Αχ Ντίνα» συνειδητοποίησα ότι η ανάγκη αυτή υπήρχε σε έναν πολύ ευρύτερο κύκλο ανθρώπων. Από τότε συνεχίζω να γράφω τραγούδια και να κάνω βίντεο, αν και ποτέ δεν έβαλα κανενός είδους αυστηρό πρόγραμμα. Μάλιστα έχω πει πολλές στον εαυτό μου «Οκ, το κούρασες πλέον, αυτό ήταν το τελευταίο τραγούδι για τον κορωνοϊό», αλλά δεν μπορώ να συγκρατηθώ όταν μου έρχεται μια ιδέα που κάνει πρώτα απ' όλα εμένα τον ίδιο να γελάσω. Σε κάθε περίπτωση, έχω πλήρη συνείδηση ότι ένα viral κομμάτι είναι ακριβώς το αντίθετο της διαχρονικής επιτυχίας. Είναι σαν τα αστέρια βίντεο με γάτες: αρέσουν σχεδόν σε όλους μας, τα βλέπουμε και μπορεί να πατήσουμε «Χαχά» ή να τα στείλουμε στους φίλους μας, αλλά σε γενικές γραμμές, αφού γελάσουμε, πάμε παρακάτω και τα ξεχνάμε.

– Ο αυτοσαρκασμός κυριαρχεί σε αυτό το running gag. Γιατί;

Δεν με έπαιρνα ποτέ πολύ στα σοβαρά. Κάποιοι έχουν μαγευτικές φωνές, άλλοι είναι φοβεροί κιθαρίστες ή γράφουν καταπληκτικούς στίχους – εγώ είμαι απλώς ένας κλόουν. Εξάλλου έχουμε πλεονάσμα σοβαροφάνειας, ειδικά στον καλλιτεχνικό χώρο. Δεν καταλαβαίνω πώς γίνεται να προσπαθείς να κάνεις τον άλλο να γελάσει και ταυτόχρονα να πασχίζεις να φαίνεσαι τελείως ασελάκωτος.

– Τι σας έχει κάνει μεγαλύτερη εντύπωση κατά τη διάρκεια της πανδημίας;

Ο ατομικισμός, ότι κανείς δεν παίρνει την ευθύνη να πει

«φταίω και εγώ» ή έστω «πρέπει να βάλω πλάτη κι εγώ». Οι εστιατορές λένε «γιατί κλείνετε την εστίαση και όχι τη λιανική»;, οι κομμωτές «γιατί κλείνετε τα κομμωτήρια και όχι τα σχολεία»;, και ούτω καθ' εξής. Η δε κυβέρνηση προσπαθεί να πείσει ότι έχει κάνει μια άψογη διαχείριση της πανδημίας – δεν έχει ακουστεί ούτε ένα «συγγνώμη» όλους αυτούς τους μήνες, έστω για αυτά που έκαναν ζημιά κυρίως σε συμβολικό επίπεδο (π.χ. οι βόλτες στην Πάρνηθα και στην Ικαρία). Προφανώς, η κυβέρνηση έχει πολύ μεγαλύτερη ευθύνη από τον οποιοδήποτε μικροπικερηματία. Αλλά δεν μπορεί μονίμως να τα ρίχνουμε είτε στους κυβερνώντες είτε στον δίπλα κλάδο – αν δεν φταίει κανείς μας, τότε φταίμε όλοι. Προσωπικά, έχω χάσει το 95% των εσόδων μου τον τελευταίο χρόνο: δεν κάνω live, το στούντιο ηχογραφήσεων που έχω είναι φυσικά κλειστό και δεν υπάρχει ζήτηση για ηχητική και μουσική κάλυψη σε εκδηλώσεις – κάτι που παρέχω μέσω της ομάδας συγκροτημάτων, DJs και ηχοηχητών «No More Artists». Παρόλα αυτά πιστεύω, και το λέω με κάθε ευκαιρία, ότι τα μέτρα πρέπει να τηρηθούν απαρέγκλιτα, κι ας ζω από τα επιδόματα όλο αυτό το διάστημα. Όσο πιο νωρίς αδειάσουν οι ΜΕΘ (ενώ φυσικά προχωρούν οι εμβολιασμοί), τόσο πιο γρήγορα θα επιστρέψουμε όλοι στις δουλειές μας και θα τα ξεχάσουμε όλα αυτά.

– Ποιο είναι το καλύτερο και ποιο το χειρότερο σχόλιο που έχετε ακούσει για αυτά τα τραγούδια;

Θα θυμάμαι πάντα τα μηνύματα νηπιαγωγών και δασκάλων μετά το «Σώσε τη γιαγιά», όταν μου έγραφαν ότι θα μάθουν το τραγούδι στους μαθητές τους για να περάσουν το μήνυμά της τήρησης των βασικών μέτρων (μάσκα, αποστάσεις, πλύσιμο χεριών). Τα περισσότερα αρνητικά σχόλια έρχονται από τους αρνητές της πανδημίας και συνήθως είναι τόσο παρανοϊκά που μόνο γέλιο μπορούν να προκαλέσουν. Αλλά υπάρχουν ορισμένοι που θυμώνουν υπερβολικά και κατά καιρούς γράφουν πολύ προσβλητικά πράγματα. Επιλέγω να τους αγνοώ.

– Σας την έχουν πέσει ψεκασμένοι;

Όπως είπα και προηγουμένως, πάρα πολλοί. Με μια βόλτα στα σχόλια του «Βγάλε τον σκασμό (για τον ιό)» και του «Ραπ για κάθε ψεκασμένο» θα βρείτε πολλά «διαμάντια». Ευτυχώς, βέβαια, στην Ελλάδα έχουμε κυρίως ψεκασμένους του καναπέ και του ηλεκτρολογίου, οπότε ακόμη και οι πιο ακραίες απειλές τους δεν με αγγίζουν καθόλου.

– Γιατί πιστεύετε πως τα τραγούδια αυτά άγγιξαν τον κόσμο;

Ειλικρινά, θεωρώ ότι είμαι πολύ μέτριος μουσικός και τραγουδιστής. Απλώς οι «Ημέρες καραντίνας» (έτσι έχω ονομάσει τη σειρά των τραγουδιών για τον κορωνοϊό) μιλούν για κάτι που μας αφορά όλους. Δεν είναι δύσκολο να ταυτιστείς με τους στίχους, όταν αυτοί περιγράφουν καταστάσεις που σε αυτή τη μοναδική συγκυρία βιώνουμε όλοι ανεξαιρέτως: την απομόνωση, τα περιοριστικά μέτρα, την παράνοια των ψεκασμένων.

– Πώς είδατε τις δηλώσεις καλλιτεχνών που αμφι-

σβητούν την πανδημία και «αντιστέκονται» στα περιοριστικά μέτρα για την αναχαίτισή της;

Στην καλύτερη περίπτωση είναι ανόητοι ή αφελείς. Στη χειρότερη, αποσκοπούν σε άλλα οφέλη συντασσόμενοι με το στρατόπεδο των αρνητών. Εξάλλου, η «αντίσταση» της πλάκας κατά πάντων πουλάει πολύ στην Ελλάδα, όπως και ο εν γένει αντιεπιστημονισμός. Φυσικά, αυτή η στάση τους δεν πρέπει να συγχέεται με τη γόνιμη αμφισβήτηση των επιλογών της εκάστοτε εξουσίας.

– Τι σας έκανε να ασχοληθείτε με τη μουσική;

Είχα την τύχη να γεννηθώ σε ένα σπίτι που ήταν διαρκώς γεμάτο μουσικούς και μουσική. Η μητέρα μου εργαζόταν στη δισκογραφία κι έτσι μεγαλώσαμε περιτριγυρισμένοι από σπουδαίους καλλιτέχνες και πολλά βινύλια. Ξεκίνησα μαθήματα κιθάρας όταν ήμουν 9-10 χρονών, μαζί με τον αδερφό μου. Μετά ήρθαν τα σχολικά συγκροτήματα και αργότερα τα πρώτα μου live σε φοιτητικά στέκια της Θεσσαλονίκης. Για πολλά χρόνια έπαιζα σε μπάντες και δούλευα σαν DJ, αλλά δεν πίστευα ότι θα ασχοληθώ ποτέ αποκλειστικά με τη μουσική ως επάγγελμα. Μέχρι που συνειδητοποίησα ότι με τον κατάλληλο σχεδιασμό και αρκετές θυσίες, μπορούσα να αφρώσω την «ηρωινή» μου δουλειά και να αφοσιωθώ στη μουσική. Δεν το έχω

●
**Η «αντίσταση»
της πλάκας
κατά πάντων
πουλάει πολύ
στην Ελλάδα,
όπως και ο εν-
γένει αντιεπι-
στημονισμός**
●

μετανιώσει καθόλου κι ας μη βγάζω πολλά χρήματα – η ρουτίνα του «πενθήμερο, 9 με 5» δεν είναι για μένα.

– Τι θυμάστε από τα χρόνια που παίζατε σε σκηνές της Θεσσαλονίκης;

Οι χώροι που έπαιζα δεν ήταν πραγματικές σκηνές, αλλά φοιτητικά καφέ-μπαρ που απλώς έβαζαν κι ένα live 2-3 φορές τη βδομάδα για «κράτη». Θυμάμαι ότι πληρωνόμουν 5.000 δραχμές, αλλά όχι πάντα – όταν δεν είχε πολύ κόσμο, η πληρωμή μου ήταν τα ποτά μου. Από την άλλη, όταν είχε κόσμο, δεν με άκουγαν και πολλοί, αφού δεν υπήρχαν μικρόφωνα και ηχεία. Ήταν όσο παρακμιακό ακούγεται, αλλά ταυτόχρονα το να παίζω μέρα παρά μέρα live στα 19 μου χρόνια αποτέλεσε μεγάλο «σχολείο».

– Πότε και πώς ξεκίνησαν οι Picos Apicos & The Pina Colodas; Ποια ήταν η έμπνευση για τη δημιουργία τους;
Το 2005, είχα τελειώσει τις σπουδές μου και επέστρεψα στην Αθήνα. Δεν είχα κανένα σχέδιο για το τι θα κάνω με τη μουσική. Ένα βράδυ, η κολλητή μου με πήρε τηλέφωνο και μου είπε ότι ο αδερφός της έψαχνε κιθαρίστα για να φτιάξει συγκρότημα. Ήταν ο Παναγιώτης Ζούγρος, που όταν βρήκαμε το όνομα της μπάντας πήρε το παρατσούκλι «Picos», κι εγώ το «Apicos». Παίζαμε για πολύ καιρό

καθαρά για την πλάκα μας. Μπλέκαμε στην playlist ό,τι μας άρεσε και έκανε τον κόσμο να χορεύει, «Eivís και Beatles, Μπουλά και Γιοκαρίνη» όπως λέμε και στο «Πάρτυ». Με τα χρόνια αποκτήσαμε ένα μικρό αλλά πιστό fan club, βγάλαμε μερικά δικά μας τραγούδια και αρχίσαμε να παίζουμε σε clubs της Αθήνας, καθώς και σε αρκετούς γάμους και ιδιωτικά πάρτι – κάτι που κάνουμε μέχρι σήμερα.

– Ποιον κωμικό θαυμάζετε περισσότερο και γιατί;

Μου αρέσουν πάρα πολύ οι Monty Python – είναι απίστευτο ότι 50 χρόνια μετά το χιούμορ τους παραμένει τόσο επίκαιρο. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουμε αρκετούς ταλαντούχους stand-up comedians, όπως ο Βύρωνας Θεοδωρόπουλος, ο Μιχάλης Μαθιουδάκης και η Κατερίνα Βρανά.

– Η καλύτερη συναυλία που έχετε δώσει και η καλύτερη που έχετε βιώσει ως θεατής είναι...

Από τα live των Picos Apicos & The Pina Colodas θα ξεχωρίζω το αποκριτικό πάρτι με θεματική «ΠΑΣΟΚ παλιό το Ορθόδοξο» που είχαμε κάνει πριν 2-3 χρόνια στο Lazy Club. Όλο το μαγαζί ήταν στολισμένο στα πράσινα, ο κόσμος ερχόταν ντυμένος με ζιβάγκο, φορέματα α λα Μιμή και στέκες «πράσινος ήλιος» στα μαλλιά. Κάναμε είσοδο

με Carmina Burana και είχαμε βιντεοπροβολές με τις λαοθάλασσες από τις εκλογές του '85. Πολύ γέλιο. Ξεχωρίζω ακόμη την εμφάνισή μας με τους The Peppers Beatles Tribute Band στα Μάταλα το 2016. Δεν ξεχνάς live μπροστά σε 11.000 κόσμο, πόσο μάλλον όταν παίζεις Beatles σε ένα τόσο ταιριαστό περιβάλλον. Σαν θεατής, δεν θα ξεχάσω ποτέ τον Paul McCartney, που είχα την τύχη να δω στην Κρακοβία το 2018. Ήταν όνειρο ζωής για έναν αθεράπευτο «beatlemaniac» σαν εμένα.

– Τι σας δίνει ελπίδα αυτή την περίοδο;

Τα εμβόλια, αυτή η μεγάλη νίκη της επιστήμης. Και οι κινήσεις ανθρωπιάς και αλληλεγγύης που δεν σταματούν, παρά την πανδημία.

– Πού πάτε όταν στέλνετε κωδικό μετακίνησης 6;

Εδώ τριγύρω – μένω στη Ριζούπολη, κοντά στον Απόλλωνα και την Columbia. Στη γωνία είναι το παρκάκι της Θερμίδας, αλλά για τις πιο μεγάλες βόλτες υπάρχει και το Άλσος Βεΐκου.

– Τι σας έχει λείψει περισσότερο την περίοδο των lockdowns;

Τα live, τα ξενύχτια στις μπάρες και οι αγκαλιές. **Α**

www.athensvoice.gr

Διαβάστε όλη τη συνέντευξη

Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΕΜΕΔΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΕΡΟΣ ΤΟΥ ΜΩΡΙΑ

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΛΗ

«Κοτζάμπασης του Καστρόπυργου», από τη μυθιστορηματική τριλογία του Μ. Καραγάτση («Κοτζάμπασης του Καστρόπυργου», «Αίμα χαμένο και κερδισμένο», «Τα στερνά του Μίχαλου») ζωντανεύει στη σκηνή του Εθνικού Θεάτρου σε σκηνοθεσία Δημήτρη Τάρλου, με αφορμή την επέτειο των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση. Στην παράσταση, που θα δούμε σε live streaming το Σάββατο 20/2, στις 19.30, παρακολουθούμε την Ιστορία μέσα από την προσωπική ιστορία του περίφημου Κοτζάμπαση Μίχαλου Ρούση, ενός ανθρώπου διχασμένου από τον τρομερό φόβο του θανάτου και τη δίψα του για ζωή. Τον διώκτη του, τον αρχιστράτηγο της επανάστασης Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, υποδύεται ο γνωστός, εξαιρετικός και βραβευμένος ηθοποιός Δημήτρης Ημελλος. Μιλήσαμε μαζί του για το έργο, τον ρόλο του, για τη σχέση του με το θέατρο, την εμπειρία του live streaming αλλά και όλα όσα συγκλονίζουν τον χώρο στις μέρες μας.

“ Ο «Κοτζάμπασης του Καστρόπυργου» και ο φόβος του θανάτου

«Στο έργο ο “Κοτζάμπασης του Καστρόπυργου” ο Καραγάτσης απομυθοποιεί τα γεγονότα για να τα ξαναδεί με μια δική του ματιά και να αναζητήσει τον δικό του αγώνα προς την ελευθερία, μέσα από τα μάτια του ήρωά του, Μίχαλου Ρούση.

Ο φοβισμένος και δειλός αυτός ήρωας προσπαθεί εναγωνίως να απελευθερωθεί από τα δεσμά του φόβου για τον θάνατο. Είναι ένας άνθρωπος που αγαπάει τη ζωή τόσο, που μπορεί να κάνει τα πάντα προκειμένου να μη χάσει τις απολαύσεις της, ακόμα και να αλλαγοποιήσει. Αυτός ο φόβος είναι η σκλαβιά του. Συγκρούεται η αθάνατη και άφοβη ψυχή με το θνητό και δειλό μας σώμα. Αυτή είναι η κατά Καραγάτση επανάσταση του ανθρώπου: να παλέψει με τους φόβους του. Αυτή είναι η ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΧΗ».

Ο ρόλος του Κολοκοτρώνη

«Αρχικά, τρόμαξα όταν μου πρότεινε ο Δημήτρης τον ρόλο του Κολοκοτρώνη. Είναι επικίνδυνο να υποδυθείς το πιο εμβληματικό πρόσωπο της Ελληνικής Επανάστασης. Όλοι μας έχουμε ανεξίτηλη την εικόνα του στο μυαλό μας. Ο γέρος του Μωριά είναι η προσωποποίηση της επανάστασης, το σύμβολό της, και είναι επικίνδυνο να παίζεις με τέτοια σύμβολα. Από την άλλη όμως στον “Κοτζάμπαση του Καστρόπυργου” οι ήρωες της επανάστασης είναι ταυτόχρονα και ήρωες μυθιστορήματος. Ο Καραγάτσης δεν γράφει ιστορία αλλά μυθιστόρημα, και παρότι αναφέρεται σε ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα δεν αφηγείται την Ελληνική Επανάσταση, αλλά χρησιμοποιεί το πλαίσιο της για να αφηγηθεί την πορεία του Μίχαλου Ρούση μέσα σε αυτή τη συνθήκη. Έτσι, λοιπόν, όλοι οι ήρωες και όλα τα γεγονότα που εκτυλίσσονται στο μυθιστόρημα είναι ιδωμένα μέσα από τα μάτια του κεντρικού του ήρωα. Το κάθε πρόσωπο παίρνει την αξία του μέσα από τη μάχη που δίνει ο Ρούσης απέναντι στον φόβο του θανάτου. Ο Κολοκοτρώνης, εκτός από ένας άνθρωπος άτρομος και άφοβος, γίνεται γι’ αυτόν ο τιμωρός και διώκτης του, από τη στιγμή που ο Μίχαλος αλλαγοποίησε στην Ντροπολιτσία, για να γλιτώσει τη ζωή του, προδίδοντας πατρίδα και θρησκεία. Ο Κολοκοτρώνης είναι με έναν τρόπο ο δήμεός του, αν τον πιάσει απειλεί ότι “θα του κρεμάσει τ’ άντερα στην πλατεία του Καστρόπυργου”. Αποτελεί μια μορφή του φόβου του κι έτσι προσπαθώ να τον προσεγγίσω, από το πώς λειτουργεί στο μυαλό και την ψυχή του Μίχαλου. Για να ξεφύγει από την οργή του Κολοκοτρώνη και να κερδίσει την αμνηστία του, ο Μίχαλος θα πάει να πολεμήσει μαζί του στα Δερβενάκια μεταμφιεσμένος σε Θεσσαλό, όπου θα θριαμβεύσει στη μάχη κυνηγημένος από τον φόβο και θα ανακηρυχθεί ήρωας. Ανθρώπινες ιστορίες προσπαθούμε

να αφηγηθούμε στη σκηνή και όχι σύμβολα, για να ακουμπήσουμε πλευρές της ψυχής του ανθρώπου».

Θέατρο χωρίς θεατές, η νέα συνθήκη που διαμορφώνεται με την πανδημία

«Live streaming παράσταση δεν έχω ξανακάνει. Είναι η πρώτη μου εμπειρία και έχω αγωνία, ομολογώ. Τώρα ο θεατής παίζει τον ρόλο της κάμερας και όλο θα εξαρτάται πια από τον τρόπο που θα γυριστεί. Μιλάμε για ένα καινούριο μέσο το οποίο βρίσκεται στα σπάργαλα, κάτι ανάμεσα σε θέατρο και σινεμά, ψάχνει κι αυτό τα γράδα του, τον τρόπο να υπάρξει, γιατί δεν ξέρουμε και τι θα γίνει στο μέλλον στην ανθρωπότητα. Περισσότερο το ‘χω στο μυαλό μου σαν συνθήκη, υπάρχουν θεατές κάπου αλλού, που μας βλέπουν χωρίς να είναι παρόντες, αλλά παρόλα αυτά δεν νομίζω ότι θα είναι λιγότερη η αγωνία που νιώθεις πριν την παράσταση γιατί κι αυτό είναι κάτι ζωντανό, το βλέπει ο άλλος τη στιγμή που παίζεται. Για μένα προσωπικά το πρόβλημα με το να βλέπω live streaming στην οθόνη είναι ότι δεν γίνομαι μέτοχος του γεγονότος του θεάτρου, πιο πολύ τελικά παρατηρώ τη σκηνοθεσία, σκέφτομαι πώς παίζει ή πώς αισθάνεται ο ηθοποιός ή πώς σκέφτηκαν να το γυρίσουν και διάφορα άλλα τεχνικά θέματα. Αντίθετα με τη σκηνή που είναι ένας διάλογος με την πλατεία, νιώθεις την ανάσα του κοινού. Είναι όπως τα ραντεβού, δεν είναι όλα ίδια, διαμορφώνονται από τις συνθήκες, από τον αέρα, ακόμα και με τον ίδιο άνθρωπο να βγαίνει αλλιώς είσαι τη μία μέρα και αλλιώς την άλλη. Αυτό το ζωντανό στοιχείο δεν μπορεί να υπάρξει στο live streaming, αναγκαστικά γίνεται στο φανταστικό επίπεδο».

Σκηνοθεσία, υποκριτική, διδασκαλία. Η συνεργασία με τον Δημήτρη Τάρλου.

«Με τον Δημήτρη Τάρλου έχουμε συνεργαστεί στο παρελθόν σαν ηθοποιό, έχουμε παίξει μαζί στη “Φρεναπάτη”, την παράσταση που έμελλε να πάρω το βραβείο Χορν πριν 21 χρόνια, νεαροί και οι δύο τότε, σε σκηνοθεσία Στάθη Λιβαθινού. Στην παράσταση “Ο Κοτζάμπασης του Καστρόπυργου” που σκηνοθετεί ο Δημήτρης είμαστε συνεργάτες, ο καθένας έχει τη θέση του μέσα σ’ αυτό, φτιάχνουμε μια οικοδομή που μας χρειάζεται όλους. Πιστεύω στον διάλογο ανάμεσα στον ηθοποιό και τον σκηνοθέτη, που φυσικά ρυθμίζεται από τον σκηνοθέτη, και ο ηθοποιός, που έχει μάθει πολλές “ξένες γλώσσες”, τον “μεταφράζει” στη σκηνή. Η σχέση σκηνοθέτη-ηθοποιού δεν μπορεί να είναι σχέση δούλου-αφέντη κι οποιος θέλει να της προσδώσει αυτή τη διάσταση νομίζω πως δεν ασχολείται με το φαινόμενο του θεάτρου. Ο Δημήτρης έχει υπάρξει ηθοποιός, ξέρει τι είναι αυτό που λέμε “σκηνή” και δεν θα μπορούσε ποτέ να σκηνοθετεί “απ’ έξω”. Δεν είμαστε μαριονέτες να ακολουθούμε άβουλα τις οδηγίες ενός ανθρώπου. Αν ο ηθοποιός ενεργεί σαν μαριονέτα αυτό πιστεύω το κάνει για να απαλλάσσεται των ευθυνών του. Ο ηθοποιός είναι δημιουργός – και, προσωπικά, ακριβώς επειδή αναγνώρισα αυτή του την ιδιότητα, ενεπλάκη στο θέατρο.

Το ίδιο ισχύει και στη διδασκαλία. Η μοίρα μου επεφύλαξε πρώτα να διδάξω και μετά να ανέβω στη σκηνή ως ηθοποιός. Μάλιστα δεν θα το έλεγα τόσο διδασκαλία, όσο μαθητεία. Μαθαίνεις στη δουλειά αυτή από οποιαδήποτε θέση, μαθητή, δασκάλου, σκηνοθέτη, και σε οποιαδήποτε φάση της ζωής σου. Γιατί το θέατρο είναι ένα μόνιμο σχολείο, απαιτεί να είσαι ανοιχτός και να εμβαθύνεις. Πάντα ένιωθα ότι, αν δεν

προσερχόμουν ως μαθητής, θα ήμουν ανέμπνευστος και μη δημιουργικός».

Οι αποκαλύψεις, η απομάγευση στη σχέση δασκάλου-σκηνοθέτη και ηθοποιού

«Οι αποκαλύψεις που ακούμε τελευταία μοιάζουν σαν κεραυνός εν αιθρία αλλά λίγο ως πολύ είναι πράγματα που συνέβαιναν και, δυστυχώς, θα συμβαίνουν. Θα μιλήσω μόνο για το φαινόμενο και όχι για την ουσία των υποθέσεων που είναι στη δημοσιότητα και η οποία αφορά μόνο τη Δικαιοσύνη. Είναι μια εικόνα που δημιουργείται μια συγκεκριμένη στιγμή παίρνοντας μεγάλη δημοσιότητα, γιατί έρχεται συμπεκνωμένη.

Τέτοιου είδους σχέσεις, δασκάλου-μαθητή, σκηνοθέτη-ηθοποιού κλονίζονται στην πράξη, όχι a priori. Κάθε φορά νιώθουμε διαφορετικά και είναι σαφές σε όλους το είδος της επικοινωνίας και της σχέσης, αν είναι σχέση συνεργασίας ή σχέση εξουσίας του ενός προς τον άλλο, όποτε αρχίζουν και τα παρατράγουδα. Η εξουσία πάντα φέρνει παρατράγουδα, εκεί είναι και η αναπηρία στον άνθρωπο που είναι ανίκανος να τη διαχειριστεί σωστά και τη χρησιμοποιεί για να καρπωθεί πράγματα από αυτή. Στην τέχνη όμως εί-

μαστε για να προσφέρουμε, όχι για να καρπωθούμε. Κερδίζουμε μέσα από την προσφορά.

Οι καλλιτέχνες έχουν μια λοξή ματιά πάνω στη ζωή κι εκεί μέσα ενέχονται πάρα πολλά πράγματα τα οποία δεν είναι πάντοτε ελέγχιμα ή διαχειρίσιμα. Χρειάζεται τρομερή ωριμότητα, μέχρι και σοφία για να μπορεί κανείς να τα διαχειριστεί, κι όταν σε αυτά παρεισφρύνει και το φαινόμενο της εξουσίας, εκεί γίνεται και επικίνδυνο το πράγμα. Το ίδιο συμβαίνει σε όλες τις εξουσιαστικές εκφάνσεις της ζωής, από την πολιτική μέχρι την οικογένεια. Η τέχνη βέβαια είναι πιο ευάλωτη γιατί δεν παύει να είναι μια ερωτική διαδικασία και εξαρτάται από την αντίληψη για τον ερωτισμό του κάθε καλλιτέχνη. Όλα αυτά βέβαια είναι και θέμα εκπαίδευσης. Είχα την τύχη να σπουδάσω στην Ακαδημία Θεατρικής Τέχνης της Μόσχας και να μαθητεύσω κοντά σε ανθρώπους που ήταν επαγγελματίες εκπαιδευτικοί. Στην Ελλάδα πάσχει η εκπαίδευση καθηγητών στον τομέα της τέχνης, ειδικά του θεάτρου. Δεν υπάρχουν επαγγελματίες του είδους. Εδώ είμαστε ηθοποιοί και σκηνοθέτες που ασκούμε το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, χωρίς εν πολλοίς να το έχουμε σπουδάσει. Είμαστε “ερασιτέχνες” και αυτό φαίνεται από τον πρόχειρο

και συντεχνιακό τρόπο που λειτουργούμε, ο οποίος έχει τα καλά του αλλά έχει και πολλά κακά.

Όπως δεν μπορεί να καθοριστεί το θέατρο από τη συγκυρία της πανδημίας και του live streaming, έτσι δεν μπορεί να καθοριστεί η σχέση μας με την τέχνη από τις καταγγελίες και τις περιπτώσεις που βρίσκονται στο κέντρο της δημοσιότητας αυτή την εποχή. Ο καλλιτέχνης είναι ο λειτουργός της τέχνης και όχι η τέχνη, όπως και ο κληρικός είναι ο λειτουργός του Θεού και όχι ο Θεός. Αν λοιπόν “κάτι σάπιο υπάρχει στο βασίλειο του ανθρώπου” αυτό δεν σημαίνει ότι είναι σάπιο και το βασίλειο του Θεού, ας μην τα μπερδεύουμε αυτά».

INFO

Ο «Κοτζάμπασης του Καστρόπυργου» του Μ. Καραγάτση, σε σκηνοθεσία Δημήτρη Τάρλου. Δείτε την παράσταση σε Live Streaming: Σάββατο 20/2, ώρα 19.30, Εθνικό Θέατρο - Σκηνή «Μαρίκα Κοτοπούλη».

ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΕΣ ΚΑΙ ΧΛΑΜΥΔΕΣ

ΝΑ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΣ, ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ ταξίδι στην ιστορική μνήμη, στον τρόπο που στήθηκαν οι εθνικές επέτειοι, τα δημόσια μαζικά θεάματα, οι μύθοι και οι ήρωες της ελληνικής κοινωνίας κατά τον πρώτο κρίσιμο αιώνα του ελληνικού κράτους. Από τις προσωπογραφίες αγωνιστών μέχρι τα «εικονοκείμενα» του Μακρυγιάννη και

από τη Μόδα της Επανάστασης στα παρισινά σαλόνια μέχρι τον ανδριάντα του Κολοκοτρώνη, μπήκαμε στο ταξίδι του βιβλίου και αποθουσαρίσαμε σημεία και λεπτομέρειες αυτού που λέμε «ο μύθος του '21». Οι Έλληνες και όχι μόνο, και ανεξαρτήτως κοινωνικής θέσης, σταδιακά επιθυμούσαν όλο και περισσότερο να «δουν» την ιστορία και τους πρωταγωνιστές της. Η Ιστορία άρχισε να γράφεται με σκόρπια υλικά στο τοπίο, κειμήλια που έμπαιναν σε μουσειά, λαϊκές εικόνες που πωλούνταν από γυρολόγους ή δημοσιεύονταν σε περιοδικά και εφημερίδες, την εικονογράφηση των σχολικών βιβλίων, καρτ ποστάλ, μνημεία και ανδριάντες. Για παράδειγμα, στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο καταχωρήθηκαν ως κειμήλια το πιστόλι με το οποίο δολοφονήθηκε το 1913 ο Γεώργιος Α' αλλά και «υπολείμματα από το γένι του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε', ενώ κατά την εκατονταετηρίδα από τον θάνατο του Λόρδου Βύρωνα το Μουσείο εξέθεσε το κρεβάτι επάνω στο οποίο είχε εκπνεύσει ο ποιητής. Στην προσπάθειά του να στηθεί, το ελληνικό κράτος έκανε το παρόν αμέσως ιστορία. Τον Μάιο 1822, σύμφωνα με έγγραφο του υπουργού Εσωτερικών, **Ιωάννη Κωλέττη** που ικανοποιεί σχετικό αίτημα των κατοίκων, το χωριό Πιάδα στην Αργολίδα, όπου «ήτον πεπρωμένον να κρηυχθή η ανεξαρτησία του ελληνικού έθνους», προβιβάζεται σε πόλη και μετονομάζεται σε **Νέα Επίδαυρο**, ενώ αποφασίζεται «να εγερθή στήλη εκ μαρμάρου με την επιγραφήν **Ανεξαρτησία της Ελλάδος, διά να είναι εις μνημείο παντοτινόν**». Όπως έλεγε ο Κωλέττης, «**αφού δεν έχουμε γρόσια, μοιράζουμε χαρτιά**».

Η ιστορία γραφόταν από νεαρούς λόγιους οι οποίοι ως εθελοντές ακολουθούσαν τις μάχες και κατέγραφαν τις αφηγήσεις των αρχηγών. Μία μαρτυρία λέει ότι ο **Καρσί-**

σκάκης, απευθυνόμενος στον νεαρό ποιητή **Παναγιώτη Σούτσο**, του λέει: «**Υπάγω να ελευθερώσω την Αττικήν· εγώ θέλει πράττει· συ θέλεις γράφει**».

Η Ελληνική Επανάσταση γίνεται Μόδα

Η Ελληνική Επανάσταση προκαλούσε περιέργεια και προσφερόταν για εμπορευματοποίηση. Ο **Μέτερνικ** με φανερό ειρωνεία έγραφε: «**Στο μεταξύ ο κόσμος έχει βυθιστεί σε μία μεγάλη και αξιοθρήνητη φαντασμαγορία: το φιλελληνικό εμπόριον**». Είδη οικιακής χρήσης, επιτραπέζια σκεύη, τραπουλόχαρτα, επιτραπέζια παιχνίδια (το «**Παιχνίδι της χήνας, ανανεωμένο με Έλληνες**») που κυκλοφόρησε στο Παρίσι, ήταν παρόμοιο με το γνωστό μας «**Φιδάκι**»), ημερολόγια και διακοσμητικά αντικείμενα με παραστάσεις εμπνευσμένες από τον Αγώνα του 1821 κυκλοφορούν στη γαλλική κυρία αγορά, με μεγάλη επιτυχία. Αρματοποιοί κατασκευάζουν το «**σαπούνι Υψηλάντη**», ανδρικά παντελόνια σε ύφασμα «**γκρίζο Μεσολόγγι**» γίνονται της μόδας, ενώ ακόμη κι ένα λικέρ ονομάζεται «**Μεσολόγγι**». Μία λιθογραφία με τίτλο «**Robelina**», που απεικονίζει την Μπουμπουλίνα, θα εμπνεύσει έναν νέο παρισινό συρμό, τα φορέματα à la Robeline.

Με τις διάφορες φιλελληνικές εκδηλώσεις για τη συλλογή χρημάτων «**υπέρ των Ελλήνων**», διαδίδονται άσπρες κορδέλες με μικρούς γαλαζίους σταυρούς, ενώ οι κομψές κυρίες κεντούν στα μαντήλια τους ελληνική μονογράμματα. Σερβίτσια πιάτων από τρία γνωστά γαλλικά εργοστάσια φαγεντιανής διακοσμούνται με παραστάσεις από τον «**πόλεμο των Ελλήνων**». Ο πόλεμος στην Ελλάδα, εκτός από μόδα, είχε γίνει και ένα γεγονός «**σε συνέχειες**» στις εφημερίδες και το κοινό εκδήλωνε τη συμπάθειά του συμμετέχοντας και σε φιλελληνικούς συλλόγους. Περιέργεια, συμπάθεια, εικόνες της μάχης, ένα έπος σε καθημερινές συνέχειες. Όπως γράφει η **Χ. Κουλούρη**: «**Εναν μήνα μετά την Καταστροφή της Χίου, οι παρισινές εφημερίδες αρχίζουν να δημοσιεύουν ανταποκρίσεις οι οποίες περιγράφουν με δραματικούς τόνους και αποτροπιασμό τη σφαγή των κατοίκων του νησιού, τη λεηλασία και την πυρπόληση σπιτιών και δημόσιων κτιρίων και τα σκλαβοπάζαρα όπου πωλούνταν γυναίκοπαίδια που είχαν απαχθεί ως λάφυρα. Ο αντίκτυπος**

19. «Οις την ημετέραν του Μεγ. Αλεξάνδρου και του Αρσενίου τοσούτων ενόχως ασημένιας τα πύλα της ελληνικής πατρίδος Στρατηλάτη Κωνσταντίνου», δημοσίολογία (1912)

στη γαλλική κοινή γνώμη ήταν μεγάλος, όχι μόνο λόγω της κυρίαρχης αλληγορίας περί σύγκρουσης μεταξύ Χριστιανισμού και Ισλάμ, αλλά και επειδή η Χίος στη δυτική φαντασία ήταν ο γενέθλιος τόπος του Ομήρου».

Η ιστορία αποκτάει εικόνα κι έτσι εντυπωσιάζει και συγκινεί

Ο **Krazeisen**, αξιωματικός του βαυαρικού στρατού και ερασιτέχνης ζωγράφος, είχε έρθει στην Ελλάδα το 1826, μετά την πτώση του Μεσολογγίου, για να πολεμήσει εθελοντικά στο πλευρό των Ελλήνων. Ο Krazeisen θα ζωγραφίσει με μολύβι προσωπογραφίες Ελλήνων αγωνιστών και Φιλελλήνων, σε ένα διάστημα περίπου έξι μηνών. Τα πορτρέτα έγιναν με αυτοψία και φέρουν χρονολογία, τόπο και υπογραφή του εικονιζόμενου. Είναι η σφραγίδα γνησιότητάς τους. Το πορτρέτα εκείνα γίνονται λιθογραφίες οι οποίες δίνουν «**τους ήρωες μέσα εις την ελαφράν εκείνην ομίχλην, εις την οποία τους έβλεπεν η κοινή φαντασία**», όπως σχολίαζε ο **Ζαχαρίας Παπαντωνίου**. Γύρω στα μέσα του 19ου αιώνα, Έλληνες καλλιτέχνες που έχουν σπουδάσει στο εξωτερικό αρχίζουν να αναπλάθουν κι εκείνοι εικόνες του Αγώνα. Στη Σχολή Καλών Τεχνών, η οποία λειτουργεί με πρωτοβουλία της Δούκισσας της Πλακεντίας, εκπαιδεύεται μία νέα γενιά καλλιτεχνών όπως ο **Νικηφόρος Λύτρας** και ο **Νικόλαος Γύζης** τα έργα των οποίων εκτίθενται σε βιτρίνες βιβλιοπωλείων –αργότερα και πιλοπωλείων– κι έτσι δεν χρειάζεται να πληρώσει κανείς για να δει έργα τέχνης με τις αναπαραστάσεις σκηνών του '21. Στις αρχές της δεκαετίας του 1880 μάλιστα, οι αθηναϊκές εφημερίδες προτρέπουν τους αναγνώστες τους να επισκέπτονται τα υπουργεία των Στρατιωτικών και των Ναυτικών για να βλέπουν τις αναρτημένες εκεί προσωπογραφίες των αγωνιστών. Οι χαρακτες απόφοιτοι του Πολυτεχνείου δουλεύουν για την εικονογράφηση των οικογενειακών περιοδικών, όπως η «**Ευτέρπη**» και η «**Πανδώρα**», προσφέροντας εικόνες των ιστορικών προσωποικοτήτων, έγχρωμες, σε διαστάσεις 62 x 41,6 που αποσπώνταν από τις σελίδες και γίνονταν διακοσμητικά κάρτα σε σχολικές αίθουσες, σπίτια, δημόσιους χώρους, εργαστήρια κ.λπ.

12. Ο πατριώτης του Διάκου στην Αλαμπά, αρ. Νέος Αρσενάριος, 13, 30.6.1895, αρ. εκ. 427

13. Η προέλαση της Κοιότρας, αρ. Νέος Αρσενάριος, εκ. 31, 18.10.1896

14. Κοσταντίνος Παλαιολόγος, Τελευταίος Αυτοκράτορας των Ελλήνων μαχόμενος κατά τις Κοσταντινουπόλεως πέντε ημερών κατά την Άλωση αυτής της 29ης Μαΐου 1453 στην Τραπεζο, αρ. Νέος Αρσενάριος 21, 29.5.1890, αρ. εκ. 206

Ο **Κωστής Παλαμάς** είχε γράψει ότι «καμία από τας εικόνες, τας αναπαριστώσας επί το φανταστικώτερον σκηνάς της επανάστασης, δεν είνε τόσον διαδεδομένη ως στόλισμα των οικιών και των εργαστηρίων όσον η εικὼν της συλλήψεως του Διάκου».

Κι ακόμα, λαϊκοί ζωγράφοι όπως ο **Θεόφιλος** διακοσμούσαν σπίτια, μαγαζιά, πόρτες καφετειών, με σκηνές από την Επανάσταση, ενώ οι ήρωες μπαίνουν ακόμα και στις παραστάσεις του Καραγκιόζη.

Οι φωτογραφίες και οι ήρωες

Οι ήρωες που έπεσαν στη μάχη, όπως ο **Διάκος**, εξιδανικεύτηκαν με τη μορφή της αιώνιας νεότητας. Πολλοί από τους άλλους απθανατίστηκαν γέροντες πλέον, με «φράγκικα» ρούχα, όπως ο **Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος** και ο **Σπυρίδων Τρικούπης**, και κάποιοι με τις στολές και τα παράσημα που τους απέδωσε το ελληνικό κράτος. Στα μέσα του 19ου αιώνα μπαίνει στη ζωή της αθηναϊκής κοινωνίας η φωτογραφία. Το πρώτο φωτογραφείο της Αθήνας το άνοιξε το 1848 ο ζωγράφος **Φίλιππος Μαργαρίτης**, ενώ στη δεκαετία του 1850 ακόμη τρεις φωτογράφοι θα δραστηριοποιηθούν στην ελληνική πρωτεύουσα. «Η φωτογράφιση στο στούντιο είναι μία ατομική επιλογή αυτοεπιβεβαίωσης, μία συμβολική πράξη που επικυρώνει την κοινωνική άνοδο», όπως γράφει η Χ. Κουλουρίη. «Οι ανθρώπινες σχέσεις αποκτούν ιστορία, τα οικογενειακά πορτρέτα κατασκευάζουν "προγόνους"».

Ο Καραϊσκάκης

Ο Καραϊσκάκης, ο οποίος κατηγορήθηκε ως προδότης, δικάστηκε και τελικά αμνηστεύτηκε από την ελληνική διοίκηση, ηρωοποιήθηκε κυριολεκτικά την επομένη του θανάτου του. Η **Γ' Εθνοσυνέλευση**, η οποία συνεδριάζει στην Τροιζήνα όταν έφτασε η είδηση ότι είχε σκοτωθεί, κατά την πολιορκία της Ακρόπολης, διέκοψε τις εργασίες της για την κηδεία, ώστε να αποδοθούν τιμές. Μετά από λίγα χρόνια, έγινε η μετακομιδή των λειψάνων του και όσων έπεσαν κατά την πολιορκία της Ακρόπολης και τοποθετήθηκαν σε μνημείο στο Φάληρο. Στην τελετή, ο Όθων είχε μιλήσει ελληνικά προς το πλήθος και τους

συγγενείς του Καραϊσκάκη και, με μία συμβολική κίνηση, έβγαλε το παράσημό του και το τοποθέτησε πάνω στα οστά του Καραϊσκάκη, προσφέροντάς το εν συνεχεία τιμητικά στις δύο θυγατέρες του. Ήταν η πρώτη μεγαλοπρεπής αποχαιρετιστήρια τελετή που θα είχε απήχηση και σε ένα μεγάλο πλήθος.

Ο Κολοκοτρώνης

Το «αντίπαλο δέος» του μύθου του Καραϊσκάκη ήταν ο μύθος του **Θεόδωρου Κολοκοτρώνη** ο οποίος άρχισε αμέσως να χτίζεται μετά τον θάνατό του, το 1843. Το νεκρικό πορτρέτο του Κολοκοτρώνη ήταν το πρώτο νεκρικό πορτρέτο αγωνιστή της Επανάστασης – μία επιβλητική εικόνα του ξαπλωμένου ήρωα με φουστάνελα και φέσι, και το κεφάλι του ανασκωμένο πάνω σε μαξιλάρια. Πολλά μνημεία αποφασίστηκε να στηθούν σε όλη την Ελλάδα, αν και ο Κολοκοτρώνης δεν έχαιρε κοινής αποδοχής λόγω του προεπαναστατικού παρελθόντος του ως κλέφτη στην Πελοπόννησο και της εμπλοκής του σε εμφύλιες και πολιτικές διαμάχες. Στο πάνθεον των ηρώων, όμως, υπάρχει η φιγούρα του ως ένας ευφυής και σοφός γέροντας, «πατρική φιγούρα» με πολλές ιστορίες, ανέκδοτα, μύθους και ρητά γι' αυτόν.

Η γλυπτική άργηση να τον τιμήσει. Στις αρχές του 20ού αιώνα, ο **Τάκης Κανδηλώρος** διεκτραγωδεί τη λήθη που έχει σκεπάσει τον τάφο του ήρωα στο νεκροταφείο της Αθήνας, ανάμεσα σε «χρυσόφορτα» μαυσωλεία «παντοπωλών Ζαπλούτων ή ψευδεργετών τοκογλύφων». Ο πρώτος ανδριάντας του Κολοκοτρώνη θα ανεγερθεί στο Ναύπλιο και όχι στην πρωτεύουσα. Μετά από πρωτοβουλία του Έλληνα γλύπτη **Λάζαρου Σώχου**, από την Τήνο, που σπούδαζε στο Παρίσι και συνέδεε την τέχνη του με το πατριωτικό καθήκον, ξεκίνησε να δουλεύει έναν έφιππο ανδριάντα του Κολοκοτρώνη στο Παρίσι με φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά από το εκμαγείο του νεκρού ήρωα. Ο πρώτος ανδριάντας από ορείχαλκο στήθηκε στο Ναύπλιο. Ο γλύπτης επιθυμούσε το έργο του να βρει θέση και στην πρωτεύουσα και πρόσφερε δωρεάν το πρόπλασμα ενώ τα χρήματα για να χυτευθεί σε ορείχαλκο συγκεντρώθηκαν μέσω πανελληνίου εράνου. Το 1904 στήθηκε το αντίγραφο στην ομώνυμη πλατεία της Αθή-

Η ιστορία
γραφόταν από
νεαρούς λόγιους
οι οποίοι ως
εθελοντές
ακολουθούσαν
τις μάχες και
κατέγραφαν
τις αφηγήσεις
των αρχηγών

νας, έξω από την τότε Βουλή στην οδό Σταδίου, με προσανατολισμό ώστε ο Κολοκοτρώνης να δείχνει προς την Ανατολή, «υπενθυμίζοντας στους διαβάτες τη Μεγάλη Ιδέα και το "διαρκές χρέος" τους».

Τα εικονοκείμενα του Μακρυγιάννη

Ο **Μακρυγιάννης**, το 1829, ξεκινώντας να γράφει τα απομνημονεύματά του, ένωθε την επιθυμία της ακριβούς καταγραφής των γεγονότων και μάλιστα εξεικονίζοντάς τα. Για τρία χρόνια, προσέλαβε τον **Παναγιώτη Ζωγράφο** από τη Σπάρτη με τους γιους του οι οποίοι, «μυστικώς» και υπό τις οδηγίες του, ζωγράφισαν 26 ξύλινους πίνακες και τέσσερα αντίγραφα-υδατογραφίες όλης της σειράς. Οι εικόνες «διαβάζονται» σε συνδυασμό και παράλληλα με το κείμενο των Απομνημονευμάτων. «Διατί τις έρκειασα;» ρωτάει ο ίδιος. Και απαντά: «Ν' αποδείξω αυτεινών τις ψευτιές και τις χαμέρπειές τους κατά δύναμιν».

Στο τέλος του έργου, έκανε ένα μεγάλο τραπέζι στο σπίτι του καλώντας 250 άτομα, τους πρέσβεις των ευεργετών Δυνάμεων, τους φιλέλληνες, τους αγωνιστές, τους αυλικούς και τους υπουργούς, και τους έδειξε τους πίνακες. Έστειλε 25 στον βασιλιά, «κι' άλλες τόσες του Αγγλου του Πρέσβη, του Γάλλου και του Ρούσσου [...]».

Η οδός Μακρυγιάννη

Όταν η 3η Σεπτεμβρίου έγινε η δεύτερη εθνική επέτειος, ο **Αλέξανδρος Σούτσος** πρότεινε την ανέγερση μνημείου προς τιμήν του στρατού, ενώ ο Μακρυγιάννης υπέβαλε κατάλογο 42 πολιτών που μετείχαν σε αυτή, ώστε να δοθεί αριστείο και σε εκείνους. Στα Απομνημονεύματά του ο Μακρυγιάννης αναφέρεται σε απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου της Αθήνας: «Είς το σπίτι μου, πού άρχισε εκεί το κίνημα του Συντάματος, σ' εκείνη την πιάτσα οπού 'να μπροστά εις το σπίτι μου και Νοσοκομείον, να γένει ένα τρόπαιον και να γραφτούν όλα τα 'νόματα' και να λέγεται κι ο δρόμος αυτός "οδός Μακρυγιάννη". Εγώ τους είπα ας ξοδιστούν τα χρήματα σ' εκείνο το τρόπαιον, ή ας γένει ένα στην πιάτσα του Παλαιού».

Τελικό το μνημείο δεν στήθηκε. **A**

Θράκη, Μακρά Γέφυρα

Με αφορμή το βιβλίο που γράφει, η συγγραφέας διηγείται ιστορίες για τη γυναικεία γκαρνταρόμπα της εποχής

Της ΜΑΝΙΝΑΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Εικονογράφηση: ΓΗΣΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ*

Τι φορούσαν τα κορίτσια του 1821;

Γ

ράφω ή σχεδόν έγγραφα ένα βιβλίο που εκτυλίσσεται κατά το ήμισυ στο 1821 – η μια ηρωίδα είναι εκεί, η άλλη στο 2021. Όπως όλα τα βιβλία που γράφω, έτσι και αυτό δεν κουβαλάει μαζί του μια λογική απάντηση στο ερώτημα «γιατί το έγραψες;» Ίσως το 2021, ίσως τα 200 χρόνια από το 1821, η επέτειος της Επανάστασης να έπαιξε τον ρόλο της – σίγουρα άλλοι δέκα ή εκατό συγγραφείς θα έγραψαν φέτος κάτι που αγγίζει το 1821.

Τώρα που το σκέφτομαι ίσως αυτό το βιβλίο να είναι το λιγότερο «του τρελού» από όλα όσα έχω γράψει μέχρι τώρα. Βέβαια έτσι λέμε όλοι για το πιο πρόσφατο βιβλίο μας. Τέλος πάντων, όταν τελείωσα την πρώτη γραφή, το έστειλα στον επιμελητή/φίλο/φανατικό αναγνώστη **Θανάση Τσιφτόβη**. Μου το έστειλε πίσω, με την αυστηρή προτροπή «να ψάξω καλύτερα το 1821, και ιδιαίτερα τα γυναικεία ρούχα». Είχα διαβάσει Ιστορία, ιστορικά βιβλία, καταγραφή της Επανάστασης από διάφορες μεριές, οτιδήποτε έγραψε ποτέ ο **Νίκος Τσιφτόρος** για την Τουρκοκρατία, μέχρι και διεθνείς ειδήσεις από την αιματηρή άνοιξη του 1821. Η αλήθεια είναι ότι δεν είχα τσεκάρει τα ρούχα των κοριτσιών, ενώ είχα μελετήσει το φαγητό των Ελλήνων στην Τουρκοκρατία, και ειδικά στα νησιά, λίγο πριν την Επανάσταση (ψάρια, φρέσκα και παστά, παξιμάδια, σταφίδες, ελιές, φρούτα εποχής, κατσικίσιο γάλα και τυρί, σπανιότερα κατσικίσιο κρέας ή κανένα κουνέλι, λαγό ή κοτόπουλο. Έσπασα ολόκληρο κεφάλαιο με βάση τις αγριοφράουλες που αφθονούσαν στην εξοχή της Βόρειας Ελλάδας όταν ήμουν παιδί, αλλά ΚΑΙ στα 1800). Τι το διαφορετικό μπορεί να είχαν τα ρούχα; Πολλά διαφορετικά, όπως αποδείχθηκε. Καταρχήν είχαν από ένα ρούχο το κάθε κορίτσι, άντε ένα δεύτερο και ένα τρίτο, αν ήταν πλουσιοκόριτσο. Η ερώτηση «τι έκαναν όταν έπρεπε να πλύνουν το ένα ρούχο;» δεν απαντήθηκε από τις έρευνές μου – τα ρούχα δεν πλενότουσαν συχνά, και λίγα λέω, ίσως να τα έπλεναν σε δόσεις τα κορίτσια του 1821, να έμεναν με τα μισά ρούχα μέχρι να στεγνώσουν τα άλλα μισά... γιατί φορούσαν ΠΟΛΛΑ ρούχα μαζί: το *Πουκάμισο* από κάτω, σαν μακριά πουκαμίσια που έφτανε άλλοτε ως τα γόνατα κι άλλοτε ως τον αστράγαλο. Το «*Σιγκούνι από άσπρο σαγιάκι που ήταν μάλλινο νεροτριβασμένο υφαντό ύφασμα*». Τη *Λιμαριά* ή *Τραχηλιά*, ένα βαμβάκερο ύφασμα που έκλεινε το άνοιγμα του *Πουκάμισου* στο στήθος. Ο *Σαγιάς* ήταν ένα εξωτερικό καλοκαιρινό φόρεμα, φορεμένο πάνω από το *Πιλέκο* (!). Το *Γκαργκούλι* ένα είδος καπέλου από μαλλί ή βαμβάκι που φοριόταν στην κορφή του κεφαλιού, η *Μεσάλα* ένα κόκκινο μεταξωτό μαντήλι με σχέδια δαμάσκηνου σαν φέσι, το *Πορντάνι* κάτι ανάμεσα σε ζώνη και κολιέ, με *Μαγγούρια*, δηλαδή σειρές τρύπια νομίσματα, κρεμασμένα πάνω του με κλωστές.

Το *Καρφάτι* και το *Καββάδι* ήταν τα «από πάνω», τα παλτό και μπουφάν, η *Μπόλια* ή *Ποδιά* έμοιαζε με τις (μακριές) σημερινές ποδιές, αλλά ας μην πάμε στα *Παπούτσια*, *Τσαρούχια* και πατούμενα γενικά, που ήταν άλλη ιστορία.

Για να ντυθεί και να ξεντυθεί μια κοπέλα, ήθελε δουλειά... για αυτό και κοιμόντουσαν με τα ρούχα, αν όχι με όλα, σίγουρα με την πουκαμίσια. Άλλος λόγος που κοιμόντουσαν με τα ρούχα ήταν το ότι είχαν ανέβει οι πιθανότητες να πουκάρουν Τούρκοι στο μαντρί και στο σπιτικό, το 1821 – ακόμα και μέρη που είχαν σχετικά καλή συμβίωση Ελλήνων-Τούρκων σε όλη την Τουρκοκρατία, άρχισαν να γίνονται επικίνδυνα. Οι (σκλαβωμένοι) Έλληνες ενημερώνονταν για την Επανάσταση και αποφάσιζαν να μην πληρώνουν φόρους στους Αγάδες, δημιουργώντας κατά τόπους εντάσεις. Ότι προσωπικά προηγούμενα υπήρχαν ανάμεσα σε Τούρκους και Έλληνες, ακόμα και στα ήσυχια μέρη, άρχισαν να βγαίνουν στη φόρα. Οι Καπημακίμδες, Μπέηδες, Πασάδες, γενικά οι εκπρόσωποι του Σουλτάνου, έψαχναν αφορμές για να ξεκληρίσουν ολόκληρα χωριά. Και τις έβρισκαν.

Το τελευταίο που την έκοφτε δηλαδή μια κοπέλα το 1821, ήταν ότι είχε μόνο ένα Πουκάμισο: Ξυπνούσε και κοιμόταν με αυτό, επειδή αν άκουγαν Τούρκους στο μαχαλά μέσα στη νύχτα, ίσα που προλάβαινε η κοπέλα να αρπάξει ένα Σιγκούνι και να το βάλει στα πόδια. Ειδικά στα νησιά, έχτιζαν τα σπίτια κολλητά το ένα στο άλλο με μικρούς διαδρόμους από αυλή σε αυλή, για να ξεφεύγουν από εκεί τα αγόρια στα παιδομαζώματα και τα κορίτσια όταν οι Τούρκοι έψαχναν γέμιση για τα χαρέμια τους. Τα ίδια λέει κι ο Τσιφτόρος για τα σπίτια στις γειτονιές της Αθήνας: η πολιορκία και η ρυμοτομία σε όλη την Τουρκοκρατία, είχε σκοπό να φυγαδεύονται τα παιδιά, όχι να είναι ωραία τα δρομάκια, καθόλου δεν τους εννοιαζε η καλλονή του οικισμού, μόνον η ασφάλεια των παιδιών τους.

Στα νησιά, οι οικισμοί είχαν γύρω γύρω θάμνους και δέντρα για τον ίδιο λόγο – πετάγανε πίσω από τους θάμνους το κορίτσι, ή το αγόρι, και καθυστερούσαν τους στρατιώτες μέχρι να κωθεί το παιδί βαθιά μέσα στο δάσος, θάμνο το θάμνο.

Όταν τα διαβάζεις όλα αυτά, σου σπκώνεται η τρίχα κάγκελο και καταλαβαίνεις πολλά πράγματα για... την κατομοίρα την Ελλάδα. Αντίστοιχα καταλαβαίνεις όταν διαβάζεις για 100 χρόνια μετά την Επανάσταση, το 1922 και το Προσφυγικό: κουνάς το κεφάλι και λες «*ααα, για αυτό είμαστε όπως είμαστε κι αυτοί που είμαστε...*»

Οι Τουρκάλες στην αντίστοιχη περίοδο είχαν εσώρουχα («*ιτς τσαμασίρ*») και ένα είδος κομπινεζόν («*τουλούμ*») εσωτερικό «φόρεμα» με το οποίο, σωστά μαντέψατε, κοιμόντουσαν κι όλας. Όχι επειδή ήτανε βρωμύλες, Τουρκάλες και Ελληνίδες, αλλά επειδή το νερό το κουβαλούσανε με στάμνες, και τα ρούχα τα έπλεναν στα ποτάμια, ρυάκια, πηγάδια και λίμνες μόνον όταν ο καιρός ήτανε καλός, ώστε να στεγνώνουν αμέσως, μια και δεν είχανε δεύτερο βρακί να φορέσουνε, στην κυριολεξία. Τουρκάλες και Ελληνίδες, μπάι δε γουέι, έπλεναν τα ρούχα τους δίπλα-δίπλα στα περισσότερα νησιά, και κουβεντιάζανε, σε μισά Ελληνικά μισά Τούρκικα, σχεδόν σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας.

Η ηρωίδα μου, αυτή που ζει το 1821, πήρε σάρκα και οστά αφού της βρήκα τα κατάλληλα ρούχα. Οι αναγνώστριες/ες βέβαια θα ροσούν κατά πόσον της ταιριάζουν τα ρούχα ή όχι... **A**

*Από τη σειρά των βιβλίων του σκιτσογράφου Γίση Παπαγεωργίου «Ελληνικές παραδοσιακές φορεσιές», εκδ. Hellenic American Union

Life

Style

Επιμέλεια:
ΤΑΝΙΑ ΔΕΛΗ

ULTRABOOST21: Μου κατεβάζετε κι εκείνο εκεί το λεμονί;

► Έρευνα έδειξε ότι ένας στους τρεις δηλώνει ότι το τρέξιμο έχει θετική επίδραση στην ψυχολογική του υγεία και αποτελεί κίνητρο για να συνεχίσει να τρέχει. Κίνητρο αποτελεί επίσης ο κατάλληλος εξοπλισμός, και το ανανεωμένο μοντέλο **ULTRABOOST21** της **adidas** έρχεται όλο υποσχέσεις. Έχει 15% αυξημένη αντίσταση στο

μπροστινό μέρος του ποδιού, για μεγαλύτερη απόκριση του παπουτσιού στο τρέξιμο, και ενισχυμένη ενδιάμεση σόλα που προσφέρει ανεπανάληπτη επιστροφή ενέργειας και άνεση σε κάθε βήμα. Στα plus ο μοντέρνος σχεδιασμός και το έντονο lime χρώμα για να δείχνεις πάντα κουλ. Τρέχα να τα αποκτήσεις.

SWATCH

Ρολόι Over White, από τη συλλογή Monthly Drops, €65

ΖΟΥΜΒΟΥΛΑΚΗΣ GALLERIES

Ψάρι-ανοιχτήρι και σουγιάς €35

MINAS

Pendant «Peppers» €440

CARTIER

Γυναικεία γυαλιά ηλίου

YOUTH LAB.

Κρέμα προσώπου με ματ αποτέλεσμα €22

TOMS

Πλατφόρμες €100

FANOURAKIS JEWELRY

Χρυσό δαχτυλίδι νούφαρο με μαύρα μπριγιάν

SISLEY

Γυναικείο παντελόνι διχρωμία

Τα trends του χειμώνα: Κίτρινο – κόκκινο – λεμονί. Οι λεπτομέρειες που θα σας οδηγήσουν σε αυτό που λέγεται total style και πολλές από εμάς νομίζαμε ότι πρόκειται για μάρκα γιασουρτιού.

BENETTON

Βαμβακερό μπλουζάκι €19,95

JO MALONE

Αρωμα με κίτρινο ίβισκο

H&M

Γυναικείο μπουφάν €199

THE BODY SHOP

Αντιβακτηριδιακό gel καθαρισμού χεριών €10,50

SOPHIA ENJOY THINKING

Τσαντάκι Ven&Art €45

CONVERSE

Converse μνοτάκια €95

8 θαυματουργές χρήσεις της βαζελίνης

Της ΛΙΝΑΣ ΜΑΝΔΡΑΚΟΥ

- 01 Ετοιμάστε το δέρμα σας πριν βάλετε άρωμα**
Η βαζελίνη δεν είναι ακριβώς ενυδατική ουσία. Απλώς εγκλωβίζει την υγρασία του δέρματος, το οποίο έτσι παραμένει ενυδατωμένο ανεξαρτήτως συνθηκών περιβάλλοντος. Από την άλλη, σε ένα ενυδατωμένο δέρμα η μυρωδιά ενός αρώματος κρατά περισσότερο. Βάλτε λίγη βαζελίνη στους καρπούς σας, επομένως, ή πίσω από τα αυτιά και μετά ψεκάστε την κολόνια σας. Θα μοσχοβολάτε!
- 02 Φροντίστε τα μαλλιά σας**
Χρησιμοποιήστε λίγη βαζελίνη στις άκρες των μαλλιών σας για να περιορίσετε το φριζάρισμα, την ψαλίδα και το σπάσιμο της τρίχας. Με μέτρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μαλακτικό.
- 03 Εφαρμόστε πριν το μανικιούρ**
Βάλτε βαζελίνη στα δάκτυλα και τα νύχια σας πριν κάνετε μανικιούρ. Έτσι το χρώμα που θα πέσει κατά λάθος στο δέρμα, δεν θα κολλήσει και θα αφαιρεθεί πολύ εύκολα.
- 04 Εφαρμόστε πριν το βάψιμο των μαλλιών**
Πριν αρχίσετε να βάφετε τα μαλλιά σας, απλώστε μια μικρή ποσότητα στο πρόσωπό σας στο σημείο που αρχίζει η ρίζα. Έτσι θα γλιτώσετε ενδεχόμενους ερεθισμούς και κοκκινίλες αλλά και δεν θα λερώσετε το δέρμα σας με τη χρωμοβαφή.
- 05 Μαλακώστε τις φτέρνες και τους αγκώνες σας**
Η βαζελίνη είναι πολύ αποτελεσματική στο μαλάκωμα ξηρών περιοχών. Απλώστε βαζελίνη στις φτέρνες σας αποβραδής, φορέστε κάλτσες και κοιμηθείτε. Θα ξυπνήσετε άλλος άνθρωπος (στις φτέρνες).
- 06 Φτιάξτε το δικό σας ρουζ ή τη δική σας σκιά**
Ανακατέψτε κομμάτια από σκιά ή ρουζ που βρίσκονται στα τελευταία τους με λίγη ποσότητα βαζελίνης. Έτσι θα έχετε λίγη ακόμα ποσότητα για το μέλλον. Η βαζελίνη είναι απολύτως ασφαλής στο να χρησιμοποιηθεί γύρω από τα μάτια, εκτός αν έχετε κάποια αλλεργία, οπότε αδίκως διαβάζετε αυτό το άρθρο.
- 07 Αφαιρέστε το μακιγιάζ των ματιών**
Η βαζελίνη αφαιρεί με ήπιο τρόπο το αϊλάινερ, τη μάσκαρα, τη σκιά, ακόμα και την κόλλα από τις ψεύτικες βλεφαρίδες.
- 08 Για σκουλαρίκια και δακτυλίδια**
Ένα σφηνωμένο στο δάχτυλο δαχτυλίδι αφαιρείται πολύ εύκολα αν το επαλείψετε με βαζελίνη (ή βούτυρο). Επίσης αν έχετε τρύπια αυτιά, αλλά δεν φοράτε συχνά σκουλαρίκια, οι τρύπες αρχίζουν να κλείνουν και μας δυσκολεύουν στο να βάλουμε τα αξεσουάρ μας. Τρίψτε τους λοβούς των αυτιών με βαζελίνη και βάλτε μια μικρή ποσότητα και στα σκουλαρίκια, και όλα θα γίνουν πιο εύκολα και πιο ανώδυνα.

ΓΕΥΣΗ

Επιμέλεια
ΝΕΝΕΛΑ
ΓΕΩΡΓΕΛΕ

Lagom Pasta στο χέρι, φοβερά νόστιμη

Οι τίμιες μακαρονάδες του **Χρήστου Γλωσσίδη** στη Νέα Σμύρνη

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Lagom είναι η λέξη που χρησιμοποιούν οι Σουηδοί για να περιγράψουν την «ακριβώς σωστή ποσότητα». Ούτε λιγότερο, ούτε περισσότερο, αλλά το ιδανικό. Κάτι σαν το αρχαιοελληνικό «παν μέτρον άριστον». Δεν πρόκειται απλώς για μια λέξη ή φράση αλλά για μια ολόκληρη στάση ζωής, για μια καθημερινότητα που ισορροπεί, ανακουφισμένη από οτιδήποτε περιττό κι ανούσιο. Περίπου σαν μια μακαρονάδα με ακριβώς τις σωστές ποσότητες guanciale και pecorino...

Χάρη στο Lagom οι περαστικοί στην πλατεία της Νέας Σμύρνης έχουν τη δυνατότητα εδώ και μερικούς μήνες να απολαμβάνουν λαχταριστές μακαρονάδες στο χέρι (και μάλιστα σε οικολογικές συσκευασίες). Η pasta σε μορφή street food δεν είναι κάτι καινούργιο για την Αθήνα, είναι όμως από τις λίγες φορές που υλοποιείται τόσο καλά. Το μυστικό; Καλές πρώτες ύλες, ζυμαρικά που έρχονται απευθείας από ένα μικρό εργαστήριο λίγο έξω από τη Ρώμη και το χέρι ενός εξαιρετικού μάγειρα, μια που πίσω από την απαστράπτουσα ανοιχτή κουζίνα βρίσκουμε τον Χρήστο Γλωσσίδη.

Τον Χρήστο τον γνωρίσαμε μέσα από το Master Chef, αλλά ήταν ήδη ένας καλός μάγειρας πολύ πριν φτάσει στο πλατό του Star. Έκανε τον γύρο του από τις κουζίνες λαμπρών εστιατορίων (εντός κι εκτός ελληνικής επικράτειας), θήτευσε δίπλα σε σπουδαίους σεφ και εξειδικεύτηκε στην ασιατική κουζίνα. Για αυτό και αναρωτιέμαι γιατί άραγε στο πρώτο δικό του εστιατόριο χάραξε ρότα προς Ιταλία. Μου εξηγεί: «Διάλεξα αυτή την κουζίνα γιατί είναι κάτι που αρέσει σε όλους. Ήθελα να μαγειρεύω απλό φαγητό, νόστιμο και φτηνό, έτσι όπως θα έπρεπε να είναι το street food: προσιτό σε όλους. Νομίζω ότι κάποια στιγμή πρέπει να σταματήσουμε να μαγειρεύουμε μόνο για αυτούς που έχουν αρκετά χρήματα για να φάνε σε ένα ακριβό εστιατόριο».

Το πιο ακριβό πιάτο στο μενού του Χρήστου έχει €5,80. Τιμή κάτι παραπάνω από τίμια, ειδικά από τη στιγμή που στην άλλη μεριά της ζυγαριάς ακουμπάς τη γεύση. Δοκίμασα το Pasta Pesto (€5,20), δηλαδή πένες με ένα δροσερό και γενναϊόδωρο πέστο βασιλικού που μοσχοβόλαγε, μία τρομερή Carbonara (€5,20) με πλούσια σάλτσα, και το –αγαπημένο μου– Beef Ragu Pasta (€5,80) με ζυμαρικό calamarata, pulled beef, σος ντομάτας και τυρί gruyere, που συγκέντρωνε όλη τη

Νομίζω ότι κάποια στιγμή πρέπει να σταματήσουμε να μαγειρεύουμε μόνο για αυτούς που έχουν αρκετά χρήματα για να φάνε σε ένα ακριβό εστιατόριο

μαμαδιστική ζεστασιά του κόσμου. Εκτός από τις συνολικά 8 προτάσεις σε ακριβώς μακαρονάδες, στον κατάλογο θα βρεις επίσης ωραίες σαλάτες, μερικά cocktails, αναψυκτικά και μπίρες, όπως επίσης και κάποιο γλυκό ημέρας που συνήθως είναι cannoli (γεμιστό με κρέμα λεμονιού ή σοκολάτα) ή τραμισού.

Ρωτώ τον Χρήστο ποιο είναι το καλύτερο σχόλιο που έχει ακούσει για το φαγητό του: «Ακούω συχνά καλά σχόλια για τις μακαρονάδες, αλλά αυτό που μου αρέσει πιο πολύ να ακούω είναι τη φράση “μπράβο σας που δεν κοροϊδεύετε τον κόσμο”. Όλοι εδώ είμαστε μια οικογένεια και σεβόμαστε αυτό που κάνουμε, δεν θα σεβίραμε ποτέ κάτι που δεν αρέσει και σε εμάς τους ίδιους».

Lagom: 25ης Μαρτίου 25, Πλατεία Νέας Σμύρνης, Facebook: Lagom "The Pasta Place", Instagram: lagom_pasta. Σε λίγες μέρες αναμένεται να ανοίξει και δεύτερο κατάστημα στο Περιστέρι. **A**

ΚΡΙΤΙΚΗ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ /
ΠΡΟΣΩΠΑ /
ΑΦΙΞΕΙΣ /
ΣΥΝΤΑΓΕΣ /
TIPS ΓΕΥΣΗΣ

ΤΕΧΝΗ

ΠΡΟΤΖΕΚΤΟΡΑΣ
Της VILLY CALLIGA

Δείτε το εικαστικό έργο
του Γιώργου Κουτσούρη:
georgekoutsouris.com

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΡΗΣ

Ο βραβευμένος εικαστικός που μεταφέρει
τη σύγχρονη τέχνη στους δρόμους της Κοπεγχάγης

Από παιδί είχε πάθος με τις κατασκευές. Πολλά πράγματα που ζούσε σε εκδρομές και ταξίδια ήθελε να τα αναπαράγει έπειτα στο σπίτι. Με πολλή σκέψη, εργασία και κυρίως φαντασία, οι διάφορες επιρροές μετατρέπονταν σε εμπειρίες-παιχνίδια που του κράταγαν συντροφιά...

Σήμερα συναντάμε τις εικαστικές εγκαταστάσεις του καθώς περπατάμε στους δρόμους της Κοπεγχάγης και της Οντένσε. Με μια ατομική έκθεση στο ενεργητικό του, πολλές συμμετοχές σε ομαδικές στη Δανία και πρόσφατα στην Ελλάδα (The Project Gallery, Alex in wonderland II) και αρκετές διακρίσεις, ο Γιώργος Κουτσούρης κάνει αυτό που πάντα ήθελε: εκφράζει τους προβληματισμούς του μέσα από τη σφαίρα της αισθητικής και των συναισθημάτων χρησιμοποιώντας αρχές από τη μηχανική και τον ήχο.

Πάθος με τις κατασκευές από παιδί, λοιπόν.

Έφτιαχνα τα παιχνίδια μου, μια συνήθεια που κληρονόμησα από τον πατέρα μου, ο οποίος επίσης κατασκεύαζε μικρός τα δικά του. Αυτό που άλλαξε στη δική μου δημιουργία ήταν τα μέσα και τα ερεθίσματα. Οι επιρροές μου από την εργασία των γονιών μου στα κινούμενα σχέδια, τη γραφιστική και τα εικαστικά ήταν καταλυτική για να γεμίζω την κάθε μου μέρα με ζωγραφιές, σκίτσα και σημειώσεις για το επόμενο πρότζεκτ. Αναπαριστούσα ένα λούνα παρκ στο μπαλκόνι, ένα σπίτι του τρόμου στο υπνοδωμάτιο, αλλά και συναυλίες με φωταγωγημένη σκηνή από φακούς και χρωματιστές ζελατίνες, αυτοσχέδια όργανα από την κουζίνα, έως και καπνούς που προέρχονταν από κατασρόλες με βραστό νερό!

Σε εκείνη την ηλικία ξεκίνησε κι ένας μεγάλο έρωτας...

Ενώ οι κατασκευές ήταν το πάθος μου, ο μεγάλος μου έρωτας ήταν η μουσική. Τότε πήρα τα πρώτα μου μαθήματα πιάνου και θεωρίας και μυήθηκα από τους γονείς μου σε μία μουσική αισθητική από τον Θεοδωράκη ως τον Χατζιδάκι, από τα λάτιν ως την κλασική ποπ και από τα δημοτικά έως τη συμφωνική.

Όλα αυτά τα ερεθίσματα σε κατεύθυναν προς τα εικαστικά;

Σε μεγάλο βαθμό, ναι. Ενώ αυτά συνέβαιναν στα χρόνια του δημοτικού, πολύ αργότερα συνειδητοποίησα πως αποτέλεσαν τις βάσεις για τη στροφή μου προς τα εικαστικά, όπου βρήκα πρόσφορο έδαφος να κάνω επάγγελμα αυτό πάντα απολάμβανα: τον συνδυασμό πολλών διαφορετικών δεξιοτήτων σε μία δημιουργική διαδικασία. Από τα εφηβικά χρόνια μέχρι και τα φοιτητικά μελετούσα πολύ, εξίσου σε όλα τα μαθήματα. Και άρχισα να νιώθω πως δεν υπάρχει τίποτα ωραιότερο από τη σφαιρική γνώση, σε έναν κόσμο όπου όλα αλληλοεπηρεάζονται.

Ξεκινάς με σπουδές στη μηχανική.

Μπήκα στο ΕΜΠ ως Μηχανολόγος. Παράλληλα μελέτησα πολύ μουσική. Μαγεύτηκα από τη θεωρία, την αρμονία και τη σύνθεση, σύντομα κατάλαβα την αγάπη μου για τον ήχο. Μετά έφυγα για την Κοπεγχάγη για να σπουδάσω στο Μεταπτυχιακό Ακουστικής στο αντίστοιχο πολυτεχνείο, με υποτροφία από το Ίδρυμα Ωνάση. Ενώ πάντοτε πάλευα να βρω πώς θα συνδυάσω όλα αυτά που αγαπώ, ακόμα δεν είχα βρει τι είναι αυτό που θα τα ενώσει. Τελειώνοντας το μεταπτυχιακό, άρχισα να εργάζομαι ως μηχανικός ακουστικής.

Και ξαφνικά... Καθώς έμπαινε η ζωή μου σε μία ρουτίνα, τον Ιανουάριο του 2013 είδα κάποια έργα σύγχρονων Δανών εικαστικών όπως ο O. Eliasson και ο J. Hein. Εντελώς ξαφνικά, ένιωσα πως ήρθε η ώρα να επιδοθώ ξανά σε κατασκευές, σαν αυτές των παιδικών μου χρόνων. Αυτή τη φορά με την ωριμότητα που είχα αποκομίσει από τις σπουδές και με σκοπό να επικοινωνήσω με τον κόσμο.

Πότε παρουσίασες το πρώτο εικαστικό έργο;

Μετά από ένα περίπου χρόνο εντατικής ενασχόλησης με διάφορα μέσα έκφρασης, παρουσίασα το πρώτο μου επίσημο έργο στη Δανία. Ήταν το «Rotating Waves», εγκατεστημένο στην πρόσοψη του εργοταξίου για έναν από τους νέους σταθμούς του μετρό. Το έργο συνδύαζε τη μηχανική, τον ήχο και την κίνηση με τρόπο «παιγνιώδη» και χιουμοριστικό.

Ξεκινάς πλέον συνειδητά την πορεία σου στη σύγχρονη τέχνη.

Το 2015 έγινα δεκτός στο μεταπτυχιακό στην ΑΣΚΤ της Κοπεγχάγης. Φοίτησα για 3 χρόνια στο τμήμα MediaArts της A. Μελιτόπουλος, με την οποία και συνεργάστηκα ως μηχανικός ακουστικής και καλλιτέχνης στο έργο της «Crossings», για την Documenta 14, στο Kassel. Από το 2015 κι έπειτα συνεχίζω να ασχολούμαι με την τέχνη ακατάπαυστα, εξερευνώντας νέους δρόμους, μέσα από κάποιες θεμελιώδεις αρχές, όπως η κίνηση, η αλλαγή ή ο έλεγχος της τυχαιότητας. Με ενδιαφέρει η μελέτη της συνύπαρξης των ανθρώπων στην κοινωνία σε ένα μακροσκοπικό επίπεδο όπου πολλά πράγματα καταλήγουν σε αριθμούς, μοτίβα και πιθανότητες. Ίσως η ζωή μας δεν είναι τίποτε άλλο παρά αποφάσεις που παίρνουμε για να οριοθετήσουμε την τύχη μας. Και όλα τα γεγονότα φαίνεται να είναι αποτελέσματα πιθανοτήτων, άλλοτε μικρών και άλλοτε μεγάλων.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζεις κατά τη δημιουργία των έργων σου;

Έχω πειραματιστεί με έργα αυτοκινούμενα, ή διαδραστικά, επίπεδα ή τρισδιάστατα, σιωπηλά ή ηχητικά, τα οποία διακρίνονται για τους εκτενείς απαιτούμενους υπολογισμούς και την προσήλωση στην ακρίβεια. Σε αντίθεση με πιο ελεύθερα είδη τέχνης, όπως η αφηρημένη ζωγραφική, τα έργα μου οδηγούνται από έναν φανκτιοναλισμό, και η υλοποίησή τους είναι σε μεγάλο βαθμό συνεπής ως προς την αρχική τους μελέτη.

Τι ήταν αυτό που σε οδήγησε τελικά στην τέχνη;

Η ενασχόλησή μου με τη μηχανική και την επιστήμη μου έδωσε πολλά, κυρίως ως προς τον τρόπο σκέψης. Ωστόσο πάντοτε αναζητούσα κάτι παραπάνω, το οποίο βρήκα στη σύγχρονη τέχνη. Σε αυτό το περιβάλλον έχω την ευκαιρία να υλοποιώ συνδυαστικές ιδέες άμεσα, μακριά από χρονοβόρες διαδικασίες τυποποίησης. Παράλληλα, μπορώ να εκφράζω τους διάφορους προβληματισμούς μου με κατασκευές που παύουν να υπηρετούν μία τεχνοκρατική αντίληψη, αλλά προσπαθούν να ταξιδέψουν στη σφαίρα της αισθητικής και των συναισθημάτων. Τελικά η κινητήριος δύναμη σε αυτά που κάνω φαίνεται να είναι απλά η δίψα για μάθηση και η προσπάθεια κατανόησης όσων συμβαίνουν στη ζωή μας, ως αλληλοσχετιζόμενα γεγονότα. Σε έναν κόσμο υπερβολικής εξειδίκευσης, προσπαθώ πεισματικά να μαθαίνω συνεχώς καινούρια και διαφορετικά μεταξύ τους πράγματα.

Όπως είπε κάποτε ένας συμφοιτητής στο Πολυτεχνείο, ίσως να είμαι ένας καλλιτέχνης με χόμπι τη μηχανική!

www.athensvoice.gr

Διαβάστε όλη τη
συνέντευξη

Μικρό Σαιξπηρικό

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Η κόρη μου, μες στη σοφία της, αποφάσισε στα δεκάξι της ότι δεν την ενδιέφερε το ελληνικό πανεπιστήμιο κι έφυγε να σπουδάσει στην Αγγλία. (Ίνσαλαχ!) Έκτοτε ζει εκεί, στη χώρα του Σαίξπηρ. Και επειδή εγώ αγαπώ τα έργα του άγγλου δραματουργού (αν και ομολογώ ότι προτιμώ να τα διαβάζω από το να τα βλέπω στη σκηνή – εκτός κι αν πρόκειται από τον «Άμλετ» του Σμεκτούνόφσκι) αποφάσισα σε ένα ταξίδι μου στη Γηραιά Αλβιόνα να πάρω την κόρη μου και να επισκεφτούμε τη γενέθλια πόλη του Σαίξπηρ, το Στράφορντ-άπόν-Ειβον.

Φτάσαμε εκεί ύστερα από τρεις ώρες με το τρένο από το Λονδίνο. Τι υπέροχη αίσθηση να περπατάς στα μέρη που γεννήθηκε και μεγάλωσε ένας συγγραφέας που εκτιμάς ιδιαίτερα... Και μάλιστα να περπατάς παρέα με την κόρη σου που σπούδασε θέατρο. Η μικρή αυτή πολίχνη είναι χτισμένη πάνω σε ποτάμι κι έχει σπίτια τεχντροπίας Τυδώρ που σε μεταφέρουν αιώνες πίσω. Έτυχε να πέσουμε σε εποχή Χριστουγέννων και περιδιαβήκαμε μια υπαίθρια αγορά πίνοντας καυτή σοκολάτα ενώ γύρω μας συνωστίζονταν χαρούμενα πρόσωπα – χωρίς μάσκες, αξέχαστες στιγμές. Επισκεφτήκαμε αργότερα το σπίτι όπου γεννήθηκε ο συγγραφέας καθώς κι εκείνο της μάνας του. Μπήκαμε και στο θέατρο της Royal Shakespeare Company – από όπου αφαίρεσα επιτήδεια μια πένα με φτερό κήνας, απομίμηση εκείνης που έγραφε ο Σαίξπηρ. Δυστυχώς δεν είχε κάποια παράσταση εκείνη τη μέρα να παρακολουθήσουμε κι έτσι συνεχίσαμε να βολτάρουμε τυλιγμένοι στα χοντρά παλτά μας γιατί έκανε φοφόκρυο.

Εκείνο το ταξίδι μου έφερε στο νου το βιβλίο της Μάγκι Ο' Φάρελ, «Άμνετ». Επειδή η δράση του τοποθετείται σε εκείνον ακριβώς τον τόπο. Για την ακρίβεια, στα χρόνια που έζησε ο Σαίξπηρ. Μάλιστα, πρόκειται για την εξιστόρηση της οικογενειακής σάγκας του άγγλου θεατράνθρωπου.

Στην αρχή πίστεψα ότι θα διάβαζα μια βιογραφία του Σαίξπηρ και ξεκίνησα με πολύ κέφι την ανάγνωση. Γρήγορα όμως διαπίστωσα ότι ο αγαπημένος μου συγγραφέας δεν έπαιζε και τόσο μεγάλο ρόλο στο μυθιστόρημα. Μάλλον δεύτερος ρόλος του είχε δοθεί κι οι εμφανίσεις του ήταν περισσότερο του στιλ καμέο. Πρωταγωνιστική φιγούρα στο βιβλίο είναι η γυναίκα του Σαίξπηρ, μια αλλοπαρμένη ύπαρξη που κατέχει τη γνώση των θεραπευτικών βοτάνων, παρέχει υπηρεσίες ιαματικές στους κατοίκους της κωμόπολης που

ζητούν τη συνδρομή της και αναγκάζεται να συγκατοικήσει με τα πεθερικά της (τους γονείς του Σαίξπηρ, μ' άλλα λόγια) φέρνοντας στον κόσμο τα παιδιά του. Το ένα παιδί μάλιστα, το αγόρι, βαφτίζεται Άμνετ – αλλιώς Άμλετ, στην τοπική εκφορά του λόγου.

Κι ενώ ο λογομαθής Σαίξπηρ, υιός γαντοποιού, μετακομίζει στο Λονδίνο κι αρχίζει να ασχολείται με το θέατρο, η γυναίκα του με τα τρία παιδιά μένει στην επαρχία να τον περιμένει. Ο αναγνώστης μεταφέρεται περίτεχνα στον τόπο και στην εποχή εκείνου του καιρού, εντρυφεί μαζί με την ηρωίδα στα βότνια και τις θεραπευτικές τους ιδιότητες, κατασκευάζει μαζί της τα επολωτικά επιθέματα και αντιμετωπίζει κοντά της την απουσία του Σαίξπηρ.

Η Ιρλανδή Ο' Φάρελ περιγράφει κάποια στιγμή στο βιβλίο της με τόσο ανατριχιαστικές λεπτομέρειες την πανδημία πανούκλας η οποία ξεσπάει στη Βρετανία κατά τα τέλη του 16ου αιώνα που με ανάγκασε να μπω αμέσως στο emvolio.gov.gr και να κλείσω ραντεβού για το εμβόλιο.

Επειδή, ποιος ξέρει, μπορεί κάποτε να ανεβάσει Σαίξπηρ η κόρη μου και θα ήθελα να ήμουν κι εγώ εκεί.

Μάγκι Ο' Φάρελ
Άμνετ, εκδ. Ψυχογιός

White Stripes: Οι Μεγαλύτερες Επιτυχίες, Λέμε

Ο **Jack White** είναι ένα από τα μεγαλύτερα φαινόμενα των zeros: παίζει σε τρεις full time μπάντες (White Stripes, Raconteurs, Dead Weather), οι δύο από τις οποίες γνωρίζουν μεγάλη επιτυχία, κάνει σόλο καριέρα, δημιουργεί μια εξαιρετική εταιρεία, την "Third Man Records" και εμπνέεται μερικά από τα πιο ενδιαφέροντα βινυλιακά project: οκταίντσα, δεκατρίντσα, φωσφορίζοντα βινύλια, πολυμορφικά βινύλια και πάει λέγοντας. Επιπλέον, χρησιμοποιεί συγκεκριμένους χρωματικούς συνδυασμούς για τις μπάντες του: μπλε για τα σόλο album του, κίτρινο και μαύρο για τους Dead Weather, κόκκινο, άσπρο και μαύρο για τους **White Stripes**. Όπως ακριβώς ο ισχυρότερος χρωματικός συνδυασμός είναι αυτός του κόκκινου με το μαύρο και το λευκό, έτσι και η πιο ισχυρή μπάντα του ήταν αυτή που έφτιαξε με τη, για τέσσερα χρόνια σύζυγό του, Meg White. Παράξενο σχήμα, που αποτελείται από μια κιθάρα και τύμπανα – χωρίς μπάσο – και βγάζει έναν ωμό ακατέργαστο ήχο, που δύσκολα θα είχε εμπορική επιτυχία. Όμως ο Jack κατέχει καλά τη βιομηχανία παραγωγής riff αλλά και τον χειρισμό των media. Αν και έχει κυκλοφορήσει καμιά δεκαριά φορές το κάθε κομμάτι των White Stripes (ειδικά με τα live που κυκλοφορούσαν στη συνδρομητική σειρά "Vault"), τα "Greatest Hits", που έρχονται αυτές τις ημέρες είναι ένας εξαιρετικός τρόπος να νοσταλγούν οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νεότεροι. Αστεία, αστεία, τα zeros είχαν μια αθωότητα που δεν υπάρχει πια.

► «Αρράκις, ο πλανήτης των ερήμων». Ένας κόσμος μυστηριώδης, άγονος, αφιλόξενος. Ο Αρράκις, γνωστός και ως Dune, είναι το μοναδικό μέρος

σε ολόκληρο το γνωστό σύμπαν όπου υπάρχουν φυσικά αποθέματα του μπαχαρικού μελάνζ, της πολυτιμότερης ουσίας στην Αυτοκρατορία. Το μελάνζ παρατείνει τη ζωή, διευρύνει την ανθρώπινη συνείδηση κι επιτρέπει στους Πλοηγούς της Διαστημικής Συντεχνίας να αναδιπλώνουν το διάστημα, προσφέροντας έτσι στην ανθρωπότητα τη δυνατότητα να ταξιδεύει στ' αστέρια. Τα βιβλία του **Frank Herbert**, που περιγράφουν έναν ολόκληρο μαγικό κόσμο αλλά και το ολοκαίνουργιο κωμωμιο graphic novel κυκλοφορούν από τις **Εκδόσεις Anubis**. Άπαντα απολαυστικά, γίνονται ακόμη πιο επίκαιρα λόγω της ταινίας

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς LXXVI

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

του Denis Villeneuve, που βγαίνει στις αίθουσες μέσα στη χρονιά.

► Θεωρεί τον εαυτό του θύμα των blues του lockdown, ένα είδος «λιγότερο έξυπνων Sleaford Mods», οι καραντίνες τον έκαναν μουσικό, μ' ένα «αρκετά αξιόπιστο laptop» φτύνει τις λέξεις του με τον τρόπο των Sleafords και των Fall και τα χώνει στο μεγαλείο της βρετανικής αυτοκρατορίας. Αρκετά ακατέργαστος στο μικρόφωνο, ίσως κάπως κοινότυπος στα μουσικά μέρη, είναι σίγουρο όμως ότι δεν του λείπει το aggression και το wit. Είναι αυτή η προσωπική punktronica, που έχει εφεύρει ο **Dead Sheeran**. Αξίζει να τον αναζητήσεις στο bandcamp.

► Μέσα στην εποχή του lockdown και λίγο πριν τις αμερικάνικες εκλογές, ο **Neil Young** αποφασίζει να επανηχογραφήσει μερικά παλαιότερά του τραγούδια για να κυκλοφορήσει ένα ερ, που κύριο στόχο έχει τον Trump και την ιδεολογία που φέρνει μαζί του. Τραγούδια όπως το "Alabama", το "Ohio", και το "Little Wing" παρουσιάζονται σε καινούργιες εκτελέσεις, ενώ μαζί τους έρχεται μια διασκευή του "The Times They Are A-Changing" του Dylan και το ολοκαίνουργιο αντιτραμπικό "Lookin' For A Leader". Κάθε κυκλοφορία του Young είναι παράγων νοσταλγίας για όσους από εμάς τον αγαπήσαμε από το πρώτο album του που κυκλοφόρησε ελληνικό, το "Comes A Time", πίσω στο 1978. Μπορεί να μη βγάζει πλέον τις μεγάλες δισκάρες αλλά η φωνή του μεταφέρει μέχρι σήμερα τη συγκίνηση των σπουδαίων του εποχών.

► Η **Amy Taylor** είναι μια απίθανη αυστραλέζα πάνκισσα. Με τους Sniffers έκανε σπουδαίο labum το 2019 και τώρα ετοιμάζει τον νέο της δίσκο. Ως προκαταβολή μας στέλνει από τη χώρα των καγκουρά(ν) τη διασκευή του disco hit "Born To Be Alive" του Patrick Hernandez! A killer track!

► **P.S.** Έκανε τους πάντες να παραμιλούν με το προπέρσινο "Nothing Great About Britain". Τώρα, ο **slowthai** επανέρχεται με το "Tyron", το album που είναι γεμάτο εξαιρετικές συνεργασίες και δείχνει το πολύ υψηλό επίπεδο που έχει φτάσει το βρετανικό hip hop.

ΣΙΝΕΜΑ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΚΑΪΜΑΚΗ

INFO

Το 1ο Φεστιβάλ Ιταλικού Κινηματογράφου - Cinema made in Italy/ Athens (12-22/2) φιλοξενείται στην online πλατφόρμα της Ταινιοθήκης της Ελλάδος (online.tainiothiki.gr) και περιλαμβάνει online προβολές 16 ταινιών (οι περισσότερες σε πανελλήνια πρεμιέρα). Παράλληλα διοργανώνονται webinars, ενώ θα υπάρξουν διαγωνισμοί για δωρεάν πίτσα, δείπνο σε ιταλικό εστιατόριο με αφορμή την γιορτή του Αγίου Βαλεντίνου και μαθήματα ιταλικών. Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα www.tainiothiki.gr/el/ekdiloseis/arxeio-ekdiloseon/946-cinema-made-in-italy-athens-event

Έλιο, Τζερμάνο

«ΑΣ ΞΑΝΑΒΡΟΥΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΑ ΜΑΣ»

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ, ό-
σοι είδαμε μια ταινία από την Ιταλία με τίτλο
«Μακριά από τον κόσμο», υποκλιθήκαμε στο
υποκριτικό μεγαλείο του Έλιο Τζερμάνο και
υποψιαστήκαμε ότι βρήκαμε την κορυφαία α-
ντρική ερμηνεία του φεστιβάλ. Λίγες μέρες με-
τά η κριτική επιτροπή επιβεβαίωσε τις παραπά-
νω σκέψεις, δίνοντας όντως το βραβείο ερμηνείας στο
40χρονο ηθοποιό. Την ερμηνεία του Τζερμάνο στο εν-
λόγω φιλμ, καθώς κι άλλες 15 πρόσφατες ιταλικές ται-
νίες που διακρίθηκαν σε διάφορα διεθνή φεστιβάλ, θα
έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν στις οικιακές
οθόνες τους οι έλληνες θεατές χάρη στο αφιέρωμα με
τίτλο «Cinema made in Italy» που διοργανώνει η Ταινιο-
θήκη της Ελλάδας στις 12-22 Φεβρουαρίου. Εμείς είχα-
με την τύχη να μιλήσουμε με τον ταλαντούχο ηθοποιό
για τα δύο φιλμ που συμμετέχει (εκτός του «Μακριά από
τον κόσμο» πρωταγωνιστεί και στο «Παραμύθια με άσχη-
μο τέλος») και θα προβληθούν στο αφιέρωμα αυτό.

**Αποκλειστική
συνέντευξη:
Ο ιταλός ηθοποιός
Έλιο Τζερμάνο
μιλάει στην
ATHENS VOICE
για τις ταινίες
«Μακριά από
τον κόσμο»
και «Παραμύθια
με άσχημο
τέλος»**

Η περίπτωση του ζωγράφου Αντόνιο Λιμπάγκουε είναι ακόμη μια τραγική ιστορία καλλιτέχνη που δεν μπόρεσε να βρει τη γαλήνη μιας ήρεμης ζωής. Τι σας γοήτευσε ή συγκίνησε περισσότερο στην ιστορία του; Τον γνωρίζατε πριν από την ταινία «Μακριά από τον κόσμο»;

Τον Λιγκαμπούε δεν τον γνώριζα καλά. Είχα μια γενική πληροφόρηση, κάτι που συμβαίνει συχνά με ιστορικά πρόσωπα που, ενώ δεν ξέρουμε τίποτα για αυτά, νομίζουμε πως τα ξέρουμε όλα. Χάρη στη δουλειά μου –μου έχει ξανασυμβεί να δώσω σάρκα και οστά σε ιστορικά πρόσωπα– μου δόθηκε η δυνατότητα να τον γνωρίσω καλύτερα.

Το ιταλικό σινεμά φαίνεται να έχει χάσει την αίγλη του παρελθόντος. Δεν υπάρχουν πλέον η ποσοτική και ποιτική διαφορά από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές κινηματογραφίες που οφείλονταν στον Φελίνι, τον Βισκόντι, τον Παζολίνι, τον Μοντισέλι κ.λπ. Πού οφείλεται αυτό;

Πολύ απλά σε άλλες εποχές ο Ιταλικός κινηματογράφος είχε πολύ περισσότερα λεφτά. Και είχε περισσότερα λεφτά γιατί τον παρακολουθούσε ένα πολύ μεγαλύτερο κοινό απ' ό,τι σήμερα. Με άλλα λόγια είχε κοινωνικό αντίκτυπο, κάτι σαν το σημερινό ποδόσφαιρο. Αυτά τα πράγματα δυστυχώς πάνε πάντα μαζί. Από κει και πέρα, σπουδαίους καλλιτέχνες, μεγάλα ταλέντα, ευφυείς προσωπικότητες έχουμε και τώρα. Για να γλιτώσουν τις λογικές της αγοράς συχνά κάνουν ταινίες χαμηλού προϋπολογισμού και έτσι η δουλειά τους δεν έχει τη δυνατότητα να ταξιδέψει και να γίνει γνωστή στο εξωτερικό. Σε άλλες περιπτώσεις φεύγουν στο εξωτερικό ακολουθώντας τη σημερινή τάση του κόσμου να μετακινείται διαρκώς. Πολλά σπουδαία καλλιτεχνικά ταλέντα, μουσικοί, συγγραφείς κ.λπ. δουλεύουν πια στο εξωτερικό.

Υπάρχουν κάποιες φωνές που θεωρούν ότι η πανδημία θα προκαλέσει το τέλος του σινεμά και της αίθουσας. Ποια είναι η θέση σας πάνω σε αυτό;

Είμαι βαθιά πεπεισμένος ότι η κινηματογραφική αίθουσα δεν θα πεθάνει. Ίσα ίσα υπάρχει ανάγκη για μοίρασμα. Οι άνθρωποι θέλουν να νιώθουν κοντά ο ένας στον άλλον στην κινηματογραφική αίθουσα. Η κατανάλωση τέχνης σε ατομικό επίπεδο που παρατηρείται τώρα έχει ημερομηνία λήξης, γιατί οι άνθρωποι είμαστε κοινωνικά ζώα. Η κατανάλωση τέχνης κατά μόνας δεν έχει κανένα νόημα. Η ομορφιά της τέχνης έγκειται στη συλλογική εμπειρία. Είτε σε ένα μουσείο είτε σε μια κινηματογραφική ή θεατρική αίθουσα πάει κανείς με την παρέα του, όλο το νόημα βρίσκεται στο μοίρασμα. Κεντρικό ρόλο στην τέχνη έχει η κοινή, η συλλογική εμπειρία. Θεωρώ ότι η αίθουσα να μην θα προσαρμοστεί σε διαφορετικά δεδομένα, αλλά δεν πρόκειται να εξαφανιστεί.

Η ιστορία κάποιων οικογενειών, όπως για παράδειγμα εκείνες στην ταινία «Παραμύθια με κακό τέλος», είναι η ιστορία τεράτων. Πώς δημιουργούνται αυτά τα ανθρωπίνα τέρατα και πώς μπορεί να σταματήσει αυτή η μεταβίβαση από γενιά σε γενιά του σπόρου του κακού;

Στο συγκεκριμένο φιλμ όντως υπάρχουν τέρατα, όπως λέτε. Πρόκειται για το τερατώδες στοιχείο που ενυπάρχει στον καθένα μας, με την έννοια ότι συχνά τα τέρατα υπάρχουν για να πνίγουν τις ανάγκες μας, να μας καταπιέζουν. Γενικά υπάρχει η τάση να ετεροκαθοριζόμαστε, να πνίγουμε τα αισθήματά μας, να δημιουργούμε μια εικόνα του εαυτού μας που να ταυτίζεται περισσότερο με τις προσδοκίες των άλλων παρά με τα όσα αισθανόμαστε μέσα μας. Τούτη η διαδικασία συχνά δημιουργεί τέρατα γιατί όσο και να πνίγουμε μέσα μας πράγματα, κάποια στιγμή θα σκάσουν. Σκέφτομαι όμως και κάτι άλλο: τα τελευταία τριάντα-σαράντα χρόνια βιώνουμε την απαξίωση του πολιτισμού, τον εκφυλισμό του. Πλέον δεν υπάρχει όρεξη για μάθηση. Στόχος των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι η διασκέδαση του κοινού κι όχι να του προσφέρουν πνευματική τροφή. Όλο αυτό έχει ως συνέπεια την έλλειψη ηθικής. Γιατί πολιτισμός σημαίνει ικανότητα να κάνουμε καλύτερες επιλογές, να έχουμε σωστά κριτήρια στη ζωή μας. Ίσως μόνο έτσι θα καταφέρουμε να αποφεύγουμε τέρατα και παραμορφώσεις.

Στο σινεμά συνθιζόμαστε να λέμε ότι όσο πιο απλή η ιστορία τόσο το καλύτερο. Τι είναι αυτό που κάνει πραγματικά σπουδαία μια ταινία;

Ο κινηματογράφος είναι πολλά, είναι τα πάντα. Ο καθένας ακολουθεί αυτό που του αρέσει περισσότερο. Προσωπικά μου αρέσει η πολυφωνία. Ο καλός κινηματογράφος δεν είναι μόνο ένας. Καθένας αγαπάει τον κινηματογράφο που του ταιριάζει. Εγώ αγαπώ τους «σφαιρικούς» χαρακτήρες, όπως τους λέω. Δηλαδή τους χαρακτήρες όπου η διαχωριστική γραμμή μεταξύ καλού και κακού είναι δυσδιάκριτη σε ιστορίες που μοιάζουν με τη ζωή. Όπου τα πράγματα είναι όλα μαζί και από σένα απαιτούν να συμμετάσχεις. Μου αρέσει ο κινηματογράφος που λειτουργεί σαν καθρέφτης της ζωής μας και μας βοηθάει να προβληματιστούμε πάνω στην πολυπλοκότητα της ύπαρξης.

Από μικρή σχετικά ηλικία ασχολείστε με τον χώρο του κινηματογράφου καθώς στα 12 σας κάνατε την πρώτη σας ταινία. Δεν είναι άδικο για ένα παιδί να έρθει σε επαφή από τόσο νωρίς με ένα σκληρό περιβάλλον όπου επικρατούν συνθήκες ακραίου ανταγωνισμού; Ναι, ήμουν πολύ νέος τότε, μόλις 12 χρονών. Ευτυχώς όμως εκείνη την πρώτη μου ταινία τη θυμάμαι όχι σαν δουλειά αλλά σαν να ήμουν διακοπές. Άλλωστε η ιστορία

Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΓΚΕΙΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ. ΟΛΟ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΟ ΜΟΙΡΑΣΜΑ.

αφορούσε μια παρέα επτά-οκτώ ατίθασων παιδιών και φυσικά κανένας από μας δεν ήταν επαγγελματίας ηθοποιός. Όταν ήμουν δεκατεσσάρων όμως ξεκίνησα σπουδές θεάτρου, όπου τα πράγματα ξαφνικά σοβάρεψαν. Ήμουν τυχερός πάντως γιατί η συγκεκριμένη δουλειά, τουλάχιστον στην αρχή, παρέμενε για μένα ακόμη απόλαυση. Μου άρεσε η εμπειρία του θεάτρου και δεν σκεφτόμουν την επαγγελματική της διάσταση. Μετά έρχεται το... τραύμα! Όταν αυτό που σου αρέσει, το πάθος σου, είτε η μαγειρική είναι, είτε η ιατρική είτε η διδασκαλία, ακόμα και η δημοσιογραφία, γίνεται επάγγελμα. Είναι άλλο όταν αγαπάς κάτι, και άλλο όταν το κάνεις επαγγελματικά γιατί τότε έρχεται αντιμετώπιση με προβλήματα και αναπόφευκτους συμβιβασμούς. Ναι, τότε μπορεί να γίνει τραυματική εμπειρία όχι μόνο η ηθοποιία αλλά οποιαδήποτε δουλειά σε υποχρεώνει σε συμβιβασμούς.

Πώς είναι να μοιράζεστε το πρώτο βραβείο ερμηνείας στις Κάννες (σ.σ. το 2010 με την ταινία «La nostra vita») με τον Χαβιέ Μπαρδέμ («Biutiful»); Έχετε κάποια ιστορία να μας διηγηθείτε γύρω από το συγκεκριμένο γεγονός;

Το βραβείο στις Κάννες μου έδωσε φυσικά μεγάλη ικανοποίηση, όμως δεν το περίμενα καθόλου. Άλλωστε όταν συμμετείχεις σε ένα τέτοιο φεστιβάλ δεν σ' ενδιαφέρει ο

σε τόσο ευαίσθητους τομείς όπως η παιδεία και η υγεία, η ζημιά είναι ανυπολόγιστη. Ελπίζω βέβαια το πάθημα να μας γίνει μάθημα και να επιστρέψουμε στην υγεία ως αξία καθ' εαυτή και όχι ως μέσο κερδοσκοπίας.

Ποιες είναι οι αγαπημένες σας ταινίες; Έχετε αδυναμία σε κάποιους παλιούς ή σύγχρονους σκηνοθέτες; Μου αρέσει πολύ το ινδικό σινεμά γιατί διατηρεί την πολυπλοκότητά του. Προσπαθώ να παρακολουθώ έργα από άλλους πολιτισμούς, γιατί φυσικά βομβαρδιζόμαστε από τον αμερικανικό κινηματογράφο. Τελευταία και οι ευρωπαϊκές σειρές λίγο πολύ μοιάζουν όλες μεταξύ τους. Για λόγους εμπορικούς φυσικά γιατί, αν κάτι πάει καλά εμπορικά, όλοι το αντιγράφουν. Μου αρέσει ο ανεξάρτητος, ασυνήθιστος κινηματογράφος. Από τον παρελθόν θα μπορούσα να αναφέρω πολλούς δημιουργούς. Μου έρχεται στο μυαλό ο Μπερτολούτσι, ένας πραγματικά σπουδαίος σκηνοθέτης που τον χάσαμε πρόσφατα.

Αρκετοί αναλυτές μιλούν για την παρακμή και ίσως το τέλος του δυτικού πολιτισμού με τον τρόπο που τον γνωρίζουμε σήμερα. Έχετε προβληματιστεί ως προς τις αιτίες που μας οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση;

Πραγματικά δεν έχω ξεκάθαρη απάντηση παρά μόνο

ανταγωνισμός. Από μόνη της η συμμετοχή εκεί είναι σαν να κέρδισες ένα μεγάλο στοίχημα. Θυμάμαι πως όταν ανέβηκα στη σκηνή άρχισα να ιδρώνω ανεξέλεγκτα και όταν κατέβηκα –παρότι πάνω στη σκηνή είχα μείνει μόλις ένα λεπτό– έσταζα ολόκληρος! Ήταν σαν να είχα βουτήξει μαζί με τα ρούχα μου σε μια πισίνα.

Η Ιταλία ήταν η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που χτυπήθηκε από τον κορωνοϊό. Έχετε εξήγηση γιατί συνέβη αυτό και πώς κρίνετε την αντίδραση της κυβέρνησής σας;

Ειλικρινά δεν ξέρω γιατί η Ιταλία χτυπήθηκε πρώτη από την πανδημία. Σίγουρα όμως με ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα αντιμετώπισης τα πράγματα θα ήταν καλύτερα. Η Ιταλία πλήρωσε ακριβώς την ιδιωτικοποίηση της δημόσιας υγείας. Κάποια στιγμή στη χώρα μας άρχισαν να μας λένε ότι με τους ιδιώτες όλα θα λειτουργούσαν καλύτερα και επομένως διαλύθηκαν πολλές δημόσιες υπηρεσίες μεταξύ των οποίων η παιδεία και η υγεία. Έτσι πληρώσαμε το τίμημα. Όταν στο επίκεντρο δεν βρίσκεται η ποιότητα ζωής των ανθρώπων αλλά το κέρδος, κυρίως

κάποιες σκέψεις γύρω από το πώς φτάσαμε σε αυτό το έσχατο σημείο του ανθρώπου. Την εκμετάλλευση ανθρωπίνων ψυχών ή το να πωλούνται και να αγοράζονται τα πάντα με στόχο το εύκολο κέρδος. Σίγουρα το ισχύον οικονομικό σύστημα, που είναι βασισμένο στον αθέμιτο ανταγωνισμό και την απληστία, δεν είναι το καλύτερο. Ζούμε στην εποχή του «όλοι εναντίων όλων» όπου ο καθένας σκέφτεται μονάχα να κατακτήσει μια θέση εξουσίας και να συσσωρεύσει πλούτο που δεν παράγει. Πλούτο χωρίς καμιά ποιότητα και ηθική, δηλαδή. Είναι γενικευμένο το μοντέλο που έχει ως βασική αρχή το «όσο λιγότερη ποιότητα βάζει κανείς σε αυτά που κάνει τόσο περισσότερα λεφτά θα βγάλει». Όταν λοιπόν η υπέρτατη αξία είναι το χρήμα, η κοινωνία θα πηγαίνει από το κακό στο χειρότερο. Πρέπει να ξαναβρούμε τις παλιές μας αξίες, το χαμένο μας ουμανισμό. Είναι ανάγκη να ξαναβρούμε την ανθρωπιά μας. Όσο δεν θα βρίσκονται στο επίκεντρο η συνοχή, η αλληλεγγύη, η ποιότητα ζωής που βασίζεται στον αλληλοσεβασμό, θα έχουμε τεράστια προβλήματα. Αν επενδύσουμε στην παιδεία, τον πολιτισμό και την υγεία, ίσως να αντιστραφεί η αυτοκαταστροφική πορεία μας. **A**

Βαγγέλης Περρής - Τζένη Μελιτά

Γιάννης Νένες

Στέφανος Τσιτσόπουλος

Μάκης Προβατάς

Ελένη Κολοκοτρώνη

Δημήτρης Αθανασιάδης

Δημήτρης Κοττάκης

**102.5
ATHENS
VOICE
RADIO**

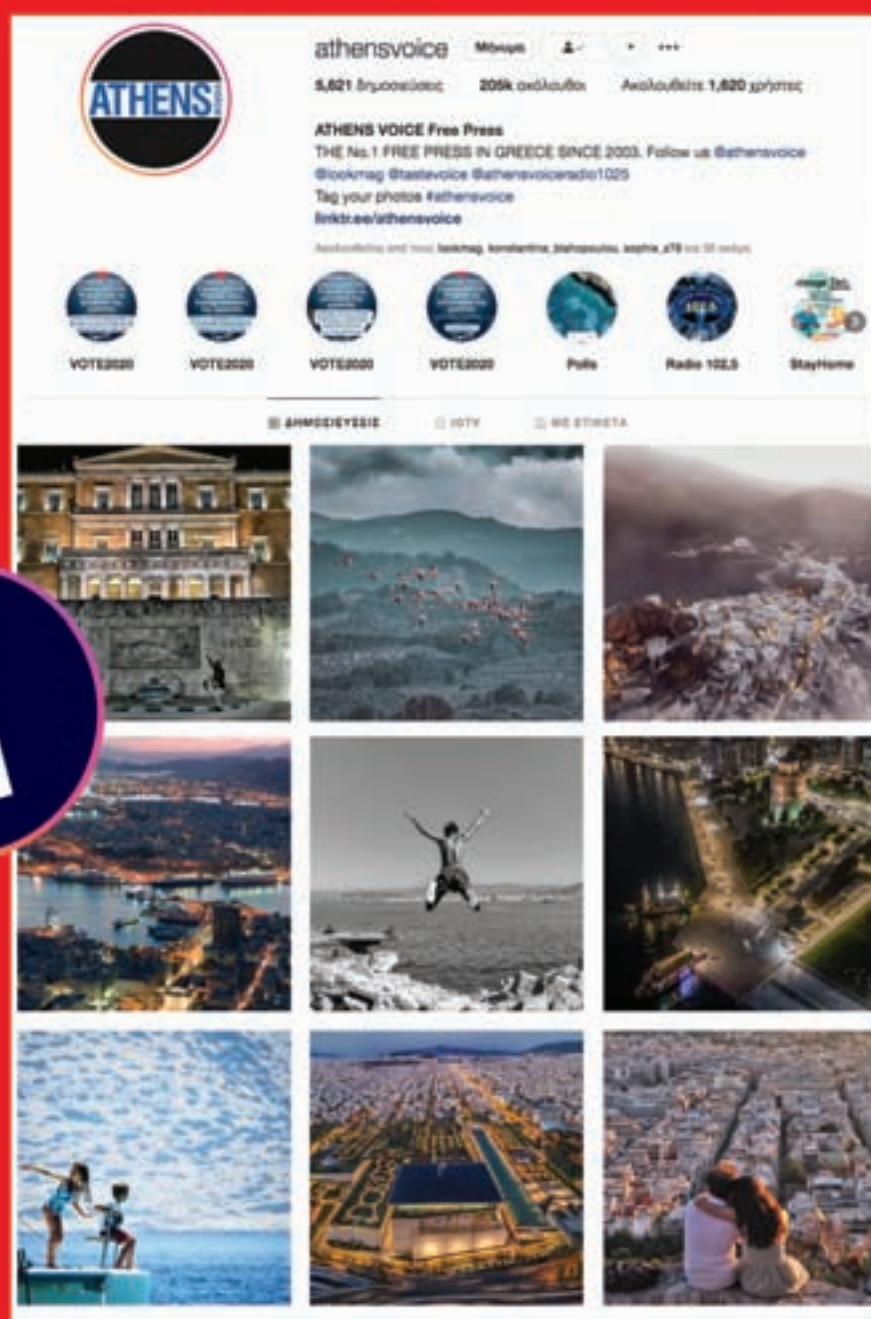
*Ακούτε τη Φωνή
της Αθήνας*

ΔΕΥΤΕΡΑ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Οι ωραιότερες στιγμές της ζωής μας

206.000

FOLLOWERS ΣΤΟ INSTAGRAM

Είσαι μαζί μας σ' αυτό το ταξίδι
@athensvoice • #athensvoice

FREE VOICE
YOUR VOICE

Από 01.02. έως 31.03.
διεκδίκησε αγορές αξίας

200€

χωρίς πόντους

- 1.** Κατέβασε την εφαρμογή **Lidl Plus**.
- 2.** Όσο πιο συχνά πραγματοποιείς αγορές και σκανάρεις την προσωπική σου ψηφιακή κάρτα **Lidl Plus** στο ταμείο, τόσο ανεβαίνεις στη βαθμολογία των πιο πιστών πελατών.
- 3.** Οι **50** συχνότεροι πελάτες κερδίζουν αγορές αξίας **200€**.

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις:

lidl-hellas.gr/lidl-plus/oroi-symmetochis

50
νικητές

↓ Κατέβασε το app
και κάνε εγγραφή

Περισσότερες πληροφορίες lidlplus.gr